

**МУДРАСЦЬ
ПРАВАДЫРА
СТРАТЭГІІ ПЕРАМОГІ**

Андрэй Жалевіч

**МУДРАСЦЬ
ПРАВАДЫРА
3.0**

**Трэцяе выданне выпраўленае,
дапоўненае, абноўленае і
пашыранае**

**ВяртСлаў
Zhalevich.Com**

2023

УДК 141.339

ББК 86.42

Ж 24

Андрэй Жалевіч

Мудрасць правадыра 3.0 / Андрэй Жалевіч. Выд. 3-е, дапоўненае, абноўленае і пашыранае. – ВяртСлаў: Zhalevich.Com, 2022 г. – 966 с. [электронная кніга]

Перад вамі кніга-канСПЕКТ® для ўсіх, хто жадае стаць і быць сапраўдным лідэрам: тут у кароткай і лаканічнай форме выкладзены ўсе асноўныя тэарэтычныя канцэпцыі, прыкладныя тэорыі, практычныя метады і рэальныя прыклады лідэрства.

Матэрыялы, якія змяшчаюцца ў кнізе, натхняюць, матывуюць, штурхаюць на пераасэнсаванне шматлікіх устояных поглядаў, нагадваюць пра вялікія, але забытыя прыклады лідэрства, актывізуюць унутранае і вонкавае ператварэнне і пазітыўныя змены ў жыцці, творчасці, кар'еры і бізнэсе.

Першае выданне:

Андрей Жалевич

Мудрость лидера / Андрей Жалевич. – М.: «Эксмо», 2015 г. – 640 с.

ISBN 978-5-699-78091-4

УДК 141.339

ББК 86.42

ISBN 978-5-699-78091-4

© Жалевіч А. М., 2023

© Zhalevich.Com, 2023

Слова правадыра (лідэра)

Я,

(Вашае імя)

(Вашае прозвішча)

Ваш здымак

перад Небам і Зямлёй, перад поглядамі ўсіх найвялікшых кіроўцаў чалавецтва даю слова, зрабіць усё магчымае і што ад мяне залежыць, для таго каб стаць самым сапраўдным прыкладам гонару і высакароднасці, міласэрнасці і справядлівасці, праўды і дабрадзейнасці, высокай этыкі і сапраўднага лідэрства!

«__» _____ 20__ года

(Ваш подпіс)

(Вашыя ініцыялы і прозвішча)

Змест вялікага трактата аб лідэрстве

Слова правадыра (лідэра)	4
Змест вялікага трактата аб лідэрстве	5
Прысвячэнне	14
Як лідзіраваць з дапамогай гэтай кнігі?	15
Прадмова	18
Ці лідэрства гэта?	18
Калі не гэта, тады што ж?	22
Глабальныя выклікі для лідэра.....	22
Гэта піраміда «лідэрства»?	31
Эка-лідэрства	32
Куды ж дзеліся лідэры?	32
I. Уводзіны ў лідэрства ці што такое сапраўднае лідэрства?	39
Лідэр-герой.....	39
Калі (з Кіплінга).....	43
9 вызначэнняў лідэрства	44
5 мітаў аб лідэрстве Джона Максвела	47
Яшчэ пару мітаў аб лідэрстве.....	50
Сапраўднае лідэрства гэта... ..	52
Лідэры-брэнды і лідэры-трэнды.....	53
VS-лідэрства ці ўсведамце розніцу.....	61
2 тыпы лідэрства.....	61
3 гуны лідэрства.....	62
Як развіваць свае якасці трансфармацыйнага лідэрства?	66
Стратэгічнае лідэрства.....	66
Выдатна, што гэта зробіць іншы.....	67
Прынцыпы лідэрства Марвіна Баўэра.....	67
Маральнае лідэрства	68
4 грані піраміды лідэрства	74
5 узроўняў лідэрства	75
4 свабоды Ф. Д. Рузвельта	77
3 парадоксы лідэрства.....	77
Якія сёння свету патрэбны людзі?.....	78
Дзесяць правілаў маралі.....	79
Яшчэ некалькі пытанняў для лідэра	82
Яшчэ некалькі цвічэнняў для лідэра.....	86

Індывідуальныя разважанні металідэра	88
II. Носьбіты лідэрства ці хто становіцца сапраўдным лідэрам?	89
Лідэр-вызваліцель.....	90
Калі ты (з Кіплінга)	93
Міты пра лідэраў	94
Сапраўдныя лідэры гэта.....	98
Хто становіцца лідэрам?.....	100
Шукайце лідэра ўнутры чалавека	100
Хто можа стаць лідэрам?	104
Формула Л.І.Д.Э.Р.	105
VS-лідэрства ці ўсведаміце розніцу.....	106
Свабодныя лідэры	106
Залатыя кайданы.....	109
Традыцыйны і сучасны лідэр	109
21 абавязковая якасць лідэра.....	112
Лідэрства па мадэлі «4Е».....	121
Сапраўдная мадэль лідэрства General Electric	122
Лідэрскія здольнасці	124
7 варыянтаў праявы сілы	127
4 здольнасці лідэра	133
5 асабістых якасцяў лідэра	134
Характарыстыкі прынцып-цэнтральных лідэраў	137
5 галоўных якасцей 10-ці лепшых лідэраў і 3 жыццёвыя апоры, без якіх лідэрства немагчымае	145
7 якасцей лідэра-прадпрымальніка.....	146
Кампетэнцыі сапраўднага кіраўніка	149
Лідэр або натхняльны мэнэджэр.....	150
6 стыляў лідэрскага рэпертуару	154
Лідэры-дзесяцікратнікі	159
12 архетыпаў лідэра-героя.....	161
9 складнікаў поспеху лідэра	174
Сіла ветлівасці	177
Рысы самаактуалізаваных лідэраў.....	177
Некаторыя ўласцівасці лідэраў-геніяў	178
Іншыя патэрны лідэраў-геніяў	181
Сволачнае «лідэрства».....	181
Як не стаць svolаччу?	185
Кім павінны быць эфектыўныя кіраўнікі?	190

64 мастацтваў для лідэра	191
Стандарты для лідэра	193
Якасці і рысы лідэра па Марвіну Баўэру.....	195
12 астра-відаў лідэрства.....	207
10 планет лідэрства	215
12 лікаў сонечнага лідэрства	220
Лідэрства чатырох варнаў.....	222
Веліч кіраўніка краіны	226
3 ўзроўню лідэрства Роберта Дзілтса	228
Яшчэ некалькі пытанняў для лідэра	229
Яшчэ некалькі цвічэнняў для лідэра.....	234
Індывідуальныя разважанні металідэра	236
III. Месца лідэра ці дзе праяўляецца лідэрства?.....	237
Лідэр-абаронца.....	237
Калі (з Кіплінга).....	241
Міты аб месцы лідэрства	242
Месца сапраўднага лідэра, там, дзе... ..	243
VS-лідэрства ці ўсведаміце розніцу.....	244
Сіла лідэрскай пазіцыі	244
Вектар лідэрства	247
Тыпы або вымярэння лідэрства	249
4 ўзроўню піраміды лідэрства.....	250
10 прастор для лідэрства.....	253
7 маштабаў лідэрства	255
10 планаў лідэрства	258
Небяспечныя месцы або рызыкі лідэрства	261
5 спакус кіраўніка.....	267
Парадоксы лідэрства	268
4 ролі лідэра па Стывену Кові.....	271
6 камандных роляў Геллерта і Новака	273
9 камандных роляў Мерэдыта.....	273
9 ралявых установак лідэра	279
Адрозненні суперкаманды.....	282
Бар'еры на шляху лідэрства	282
Урокі гусінага статку	285
Як іерархія тармозіць ініцыятыву?	287
Парады мэра Нью-Ёрка.....	289
4 правілы эфектыўнага лідэра ва ўмовах нявызначанасці	291

Матывацыя 1.0, 2.0, 3.0	291
7 асноў лідэрства	292
Стратэгія рэзананснага лідэрства.....	294
Лідэрства ў Apple.....	298
Што лідары павінны рабіць?	298
2 фактары доўгатэрміновага лідэрства.....	303
Мукі і радасці лідэрства.....	305
Магутнасць дзяржаў.....	307
Залатыя каўнерыкі.....	309
5 узроўняў іерархіі лідэраў.....	311
31 перспектыва бізнес-лідара.....	313
Дзесяць прынцыпаў шчаснага жыцця ў грамадстве	317
Чатыры ключавыя прынцыпы лідэра кампаніі.....	318
Стварэнне лідэрскага асяроддзя.....	321
Уменне выбраць прыдатнае месца для дзеянняў	328
Цывілізаванае і нецывілізаванае грамадства	330
Яшчэ некалькі пытанняў для лідэра	333
Яшчэ некалькі цвічэнняў для лідэра.....	336
Індывідуальныя разважанні металідэра	339
IV. Час для лідэрства ці калі становяцца лідэрамі?	340
Лідэр-маяк	341
Міты аб часе для лідэрства.....	344
Час сапраўднага лідэрства, тады, калі... ..	344
VS-лідэрства ці ўсведаміце розніцу.....	345
Эвалюцыя лідэрства	346
17 сакрэтаў Мастэра	349
Як стаць першакласным лідэрам?.....	350
Характарыстыкі моцнага племя.....	351
Уменне выбраць прыдатны час для дзеянняў.....	353
Лідэрства на ўсе часы.....	354
31 сакрэт лідэрства ад Джэка Уэлча	355
5 крыніц улады.....	359
Маніфест дзэн бізнес-кіравання.....	359
Грахі лідэрства.....	363
4 правілы вялікага лідэра.....	365
4 гутаркі аб філасофіі лідэрства без тытула.....	368
Час лідэра	371
8 пастак часу	375

5 рэкамендацый Гары Хамела	375
8 рытуалаў сапраўднага лідэра.....	377
Жыццёвыя цыклы цывілізацый.....	378
Павучанні сыну цара	382
Формула «Я ўпэўнены ў...»	383
Арыстаномія Барыса Акуніна	389
Чаго лідэр не павінен цярпець?.....	393
Дэманкуртызацыя.....	394
Яшчэ некалькі пытанняў для лідэра	412
Яшчэ некалькі цвічэнняў для лідэра.....	418
Індывідуальныя разважанні металідэра	420
V. Метады лідэрства ці як стаць лідэрам?	421
Лідэр-рэфарматар	422
Міфы аб метадах лідэрства.....	425
Метады сапраўднага лідэрства гэта.....	426
VS-лідэрства ці ўсведамце розніцу.....	429
10 законаў лідэрства Біла Ньюмэна.....	429
5 прыступак лідэра	433
21 закон лідэрства Джона Максвела.....	433
Усё пачынаецца з усталёўкі на таленты.....	439
Прынцыпы лідэрскага самаадчування	442
Дзейныя прыёмы эфектыўнага кіраўніцтва.....	446
Вытокі методыкі выхавання талентаў.....	449
Кодэкс гонару афіцэра і лідэра.....	451
Як атрымаць поспех, парушаючы правілы?	463
10 заповедзяў караоке-лідэрства	473
7 прынцыпаў лідэрскіх паводзін	473
12 прынцыпаў лідэрскай перавагі.....	476
12 характарыстык постбюракратычнай рэальнасці	477
3 спосабы кіравання рэвалюцыяй	478
Урокі кіраўніка	479
Восем навываў лідэра	482
14 прынцыпаў якаснага лідэрства.....	486
Прынцып «Збірай па бяргвенцы»!.....	491
Лідэрства Дональда Трампа	494
Мастацтва стратэгіі С. Джобса, Б. Гейтса і Э. Гроува.....	497
Першыństwo сярод роўных.....	500
Сябры правадыра.....	502

47 прынцыпаў старажытных самураяў.....	509
5 прынцыпаў капіталізму, арыентаванага на сацыяльныя праблемы	513
Айкідо лідэрства.....	517
Лао Цзы для лідэраў.....	522
Гістарычныя прыклады лідэраў.....	532
Яшчэ некалькі пытанняў для лідэра.....	535
Яшчэ некалькі цвічэнняў для лідэра.....	539
Індывідуальныя разважанні металідэра.....	542
VI. Інструменты лідэрства ці чым карыстаюцца лідэры?.....	543
Лідэр-натхняльнік.....	544
Міты аб інструментах лідэра.....	547
Інструменты сапраўднага лідэра гэта.....	548
5 узроўняў кіравання.....	548
VS-лідэрства ці ўсведаміце розніцу.....	549
25 ключавых прынцыпаў пабудовы ўзаемаадносін лідэра.....	550
Лідэр на 360°.....	554
Формула 4Н.....	564
25 спосабаў заваяваць размяшчэнне людзей.....	566
14 са ста правілаў кіраўнікоў праектаў NASA.....	567
Стварэнне «бізнес-абшчыны».....	570
4 правілы эфектыўнага лідэра ва ўмовах нявызначанасці.....	575
Як стаць натхняльным мэнэджэрам?.....	580
Талант 25.....	590
Пытанні да лідэра ад Аляксандра Дыянін-Хаварда.....	591
Урокі HR-лідэрства ад Southwest Airlines.....	599
Думай, дзейнічай і кажы як лідэр.....	602
5 прынцыпаў лідэра.....	606
Кіраванне драйвам!.....	607
7 рычагоў улады лідэра.....	608
4 стылі PAEI-лідэрства.....	608
Дэмакратыя ці дыктатура?.....	613
Слабасці дыктатур.....	614
WWW-лідэрства.....	617
Праграма "Раз, два, узялі"!.....	619
Развівайце лідэраў!.....	620
Алгарытм васьмі крокаў паспяховых змен.....	629
10 тактычных пытанняў.....	630

Піраміда лагічных узроўняў Роберта Дзілтса.....	631
48 галоўных прынцыпаў Хагакурэ	635
Педагагічны ідэал	638
Інструменты Тыруваллувара	641
Канцэпцыя лідэрства.....	661
Шлях!.....	664
FISH!-філасофія.....	665
Яшчэ некалькі пытанняў для лідэра	669
Яшчэ некалькі цвiчэнняў для лідэра.....	672
Індывідуальныя разважанні металідэра	674
VII. У зняволенні аб прызначэнні лідэрства ці для чаго становяцца лідэрамі?	675
Лідэр-настаўнік.....	676
Міты пра місію лідэра.....	679
Сапраўднае прызначэнне лідэра гэта... ..	679
VS-лідэрства ці ўсведамiце розніцу.....	680
Урокі для XXI стагоддзя.....	681
Урокі лідэрства ад Будды	682
7 самых важных прынцыпаў пастаноўкі мэт	685
Хрысціянскія заповедзі для лідэра.....	693
Заповедзі дабрашчаснасці.....	694
Якая мэта прыцягвае і генеруе пазітыўную энергетыку	695
Заповедзі любові	697
9 спосабаў заставацца вернымі сабе	697
Формула «PIG»	701
5 асноўных фрагментаў мазаікі жыцця	701
Як выпрацаваць магутную асабістую філасофію?.....	703
Жыццёвыя высновы Гая Кавасакі.....	704
Задачы лідэра, як стваральніка сэнсу	705
«Поўны» «Маніфест Дасканаласці» з пяці слоў і пяці пунктаў.....	708
Пытанні для выяўлення сваіх каштоўнасцей.....	710
Воіны крэатыву.....	713
Неверагодны АСАБЛІВЫ КАНТРАКТ	714
Праверачны спіс лідэра.....	715
Васьміэтапная схема працэсу паспяховых пераўтварэнняў.....	716
3 галоўныя пытанні лідэра.....	717
Выбар лідэра: толькі два шляхі.....	718
Дзеля чаго жыць?.....	719

Вялікая Годная Мэта	721
Лідэры не здаюцца!	727
4 крокі выпрацоўкі зацятасці	729
Загарыся!	730
Інструментарый Моджо	730
Да чорта ўсё!	734
Апошнія словы Стыва Джобса.....	736
Шлях правядыра, паводле Тыруваллувара	738
Жыццё ў гармоніі з Прыродай	749
Яшчэ некалькі пытанняў для лідэра	755
Яшчэ некалькі цвічэнняў для лідэра.....	761
Яшчэ некалькі парадаў лідэру.....	763
Індывідуальныя разважанні металідэра	766
Пасляслоўе	767
Лідэр-містык	767
Цыбуліна развіцця і лідэрства.....	771
Пласты цыбуліны лідэрства і развіцця	774
Пачніце з саміх сябе	774
Тыруваллувар пра перашкоды	776
Рэкамендацыі былога эканамічнага забойцы	779
Квантавае лідэрства.....	796
Лідэрства ў выкананні прызначэння.....	798
Панацэя ад усяго ці самы ўніверсальны сродак	800
Вышэйшыя дары для сапраўднага лідэра	802
Галоўная ўмова ўстойлівага лідэрства	803
Прыкладанні для лідэра	806
Лідэр-майстар	806
Дадатак 1. Сто правілаў кіраўнікоў праектаў NASA	808
Дадатак 2. Апытальнік Андрэя Жалевіча або 100 пытанняў аб жыццёвым прызначэнні лідэра	828
Дадатак 3. «Залаты характар» лідэра.....	848
Дадатак 4. Формулы пастаноўкі мэт.....	863
Літаратура для лідэраў	873
Лідэр-вучань.....	873
Кнігі аб лідэрстве.....	875
Кнігі пра лідэраў	899
Кнігі лідэраў.....	927
Трактаты для лідэраў	936

Фільмы аб лідэрах	946
Для ўласных паметак лідэра.....	958
Лідэр-мысляр	959
Кнігі, якія натхняюць асабіста вас.....	961
Кінастужкі, якія натхняюць асабіста вас.....	962
Натхняльныя прыклады лідэрства.....	963
Вашыя ўласныя героі	964
Для асабістых натхняльных нататкаў.....	965
Праявіце сваё лідэрства і падтрымайце нашу школу новага літвінскага лідэрства!	967
Пра аўтара	968

Прысвячэнне

Гэтая кніга прысвячаецца ўсім сапраўдным лідэрам і правадырам мінулага, сучаснасці і будучыні!

Падзяка

Дзякую Богу за гэтае дзівоснае жыццё і магчымасць служыць Яго дзецям!

Удзячнасць

Схіляю калені перад усімі Настаўнікамі і сапраўднымі лідэрамі, якія сустрэліся на маім жыццёвым шляху і сталі для мяне маякамі!

Як лідзіраваць з дапамогай гэтай кнігі?

- **Запісы.** Вядзіце свае запісы і ўласныя пазнакі. Дапаўняйце гэтую кнігу сваімі знаходкамі, адкрыццямі і інсайтамі. Для гэтага ў канцы кожнага раздзела ёсць адмысловыя "чыстыя радкі", прызначаныя для самастойных запісаў. Падкрэслівайце, рабіце пазнакі на палях.
- **Паэзія.** Перакладаў на нашу мову легендарнага верша Рэдзьярда Кіплінга «If» ёсць некалькі. Кожная частка гэтай кнігі пачынаецца з аднаго з такіх перакладаў. Кожны з іх нясе нешта асаблівае, адлюстроўвае асобныя аспекты мудрасці і прыгажосці гэтага верша. Кожны пераклад непаўторны і ўнікальны. Таму, чытаючы гэты верш, мы не паўтараем, а стараемся ўсё глыбей і глыбей трапіць у сутнасць гэтага цудоўнага і мудрага паслання лідэрам.
- **Сымбалы.** Кожная частка кнігі пачынаецца з фрагментаў карцін і іншых графічных малюнкаў, якія сымбалізуюць той ці іншы аспект лідэрства. Разважайце над гэтымі сымбаламі, якія на працягу ўсёй гісторыі чалавецтва ўзнікаюць пытанні сапраўднага лідэрства.
- **VS-лідэрства.** VS або «Versus» у перакладзе з лацінскага азначае «супраць» і прымяняецца для дэманстрацыі супрацьпастаўлення, розніцы ці параўнання або выбару. У кожным раздзеле кнігі чытачу прапануецца паразважаць і ўсвядоміць

розніцу паміж рознымі падыходамі ў асэнсаванні лідэрства і яго аспектаў.

- **Галерэя славы.** Самастойна даведвайцеся па больш пра тыя яркія і дзіўныя прыклады лідэраў і правадыроў, партрэты і выявы якіх будуць сустракацца па ходзе чытання. Сапраўдны лідэр павінен ведаць і памятаць гісторыі іншых правадыроў. Прагортвайце партрэты з галерэі лідэрскай славы і часцей разважайце аб тым, як бы на вашым месцы мог паступіць той ці іншы лідэр мінулага.
- **Асэнсаванне.** У адной кнізе немагчыма сабраць і, асабліва, падрабязна растлумачыць, падрабязна пракаментываць нават некаторыя, з прыведзеных тут прынцыпаў і канцэпцый. Таму чытачу прапануецца над большасцю формул лідэрства падумаць, паразважаць, памедытаваць, пашукаць іх сэнс самастойна. Разважайце, медытуйце, усведамляйце, асэнсоўвайце!
- **Дадатковыя матэрыялы.** Гэтая кніга, у адрозненне ад шматлікіх іншых, не сцвярджае, што ўтрымоўвае ў сабе ўсё, што трэба наватару, а наадварот кажа: "Гэта толькі пачатак"! Тут даецца агульная схема, сістэма ведаў і сцісла раскрываюцца ўсе магчымыя кірункі развіцця крэатыўнага, інавацыйнага і прадпрымальніцкага мыслення. Тут вельмі шмат, але не ўсё! А далей – у кнігарню, у бібліятэку, у Інтэрнэт ці на нашыя творчыя сустрэчы (гл. www.zhalevich.com)! Але, у любым выпадку, запомніце галоўнае: «Бойцеся

чалавека, які прачытаў адну кнігу» і «Самі такімі («разумнікамі») не будзьце»!

- **Глядзіце фільмы.** У дадатку да дадзенай кнігі знаходзіцца пералік рэкамендуемых для прагляду фільмаў пра лідэрства і лідэраў, рэальных гістарычных персанажаў, якія з'яўляюцца для нас добрымі і натхняльнымі прыкладамі.
- **Абмен ведамі.** Атрыманымі ведамі, набытай лідэрскай мудрасцю дзяліцеся з іншымі людзьмі. Дапамагайце іншым стаць лідэрамі. Таму, што самы лепшы спосаб здабыць якую-небудзь карысць – гэта стаць крыніцай гэтага добра для іншых людзей. Таму, калі ласка, дзяліцеся, раскажыце іншым, распаўсюджвайце філасофію лідэрства і правадырства!
- **Дзейнічайце!** Гэтая кніга не дае дакладных адказаў і рашэнняў, а ставіць шмат важных пытанняў і патрэбных задач. Хоць гэта і парадаксальна, але гэтая кніга нават не для чытання. Нягледзячы на тое, што чытанне гэтай кнігі ці асобных яе частак, несумнеўна, будзе вельмі карысным для чытача, але ж гэтая кніга прызначана не толькі і не столькі для прыемнага інфарматыўнага чытання, колькі для натхнення, разважання, матывацыі, працы над самім сабой, рэалізацыі атрыманых ведаў пра лідэрства у сваім паўсядзённым жыцці.

Прадмова

*Хто не прымяняе новых сродкаў, павінен чакаць новых
бед.*

Фрэнсіс Бэкан

Сапраўдных буйных мала, вось і няма важнагоў...

Уладзімір Высоцкі

- З такой сілай бо можна ўвесь свет перавярнуць...

- А што, ён недастаткова перавернуты?

Мастацкі фільм

"Дзевяць невядомых" (2005)

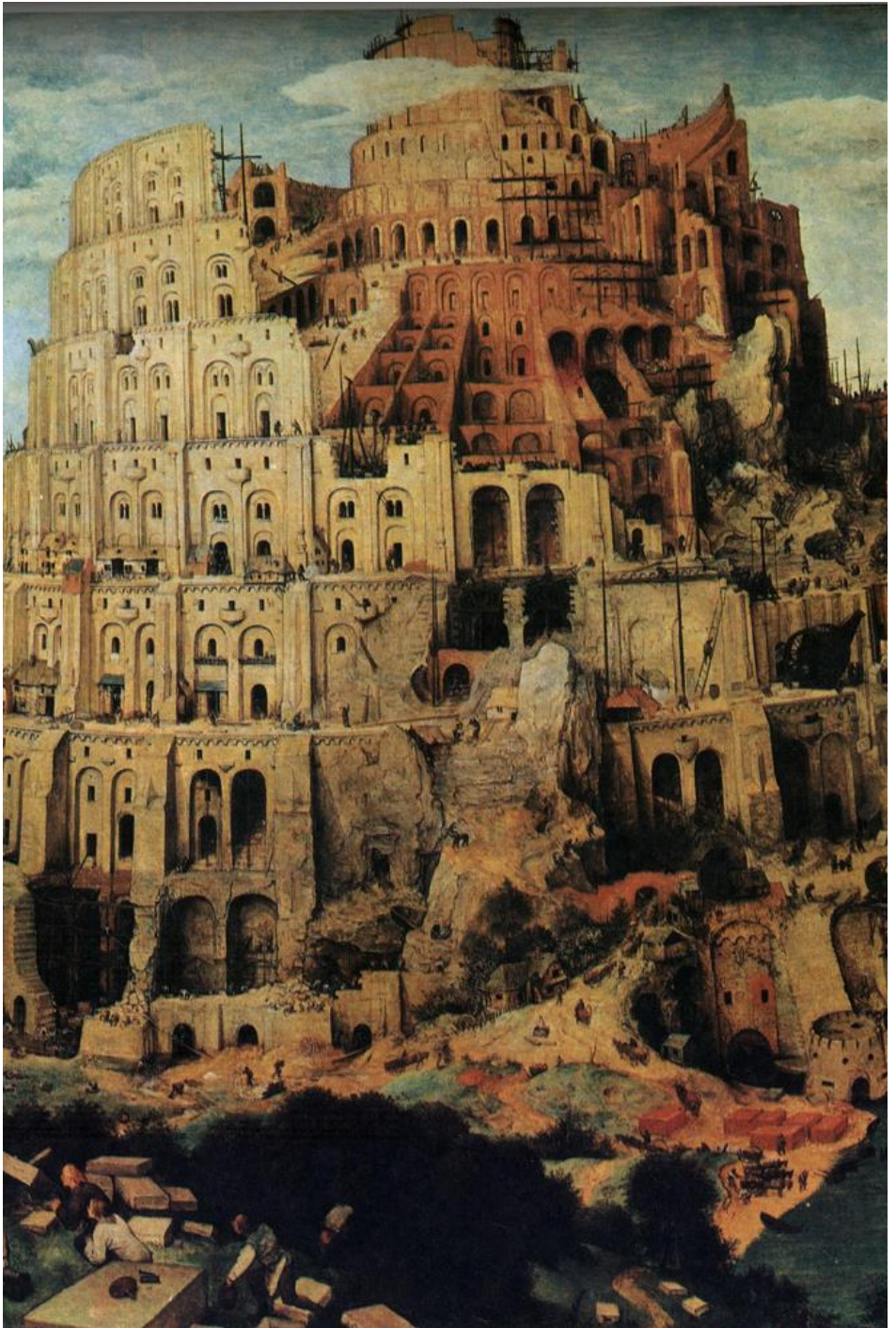
*Рэчы існуюць для выкарыстання, а людзі – каб іх
любіць. Але, на жаль, мы... так часта забываемся пра
гэта, што пачынаем любіць рэчы і выкарыстоўваць
людзей.*

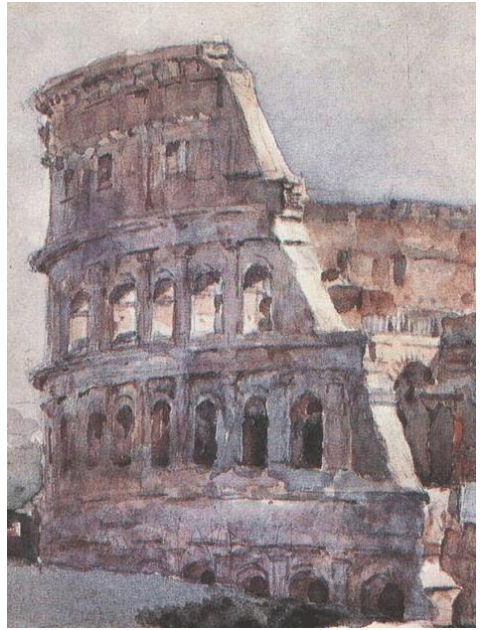
Радханатха Свамі

Ці лідэрства гэта?

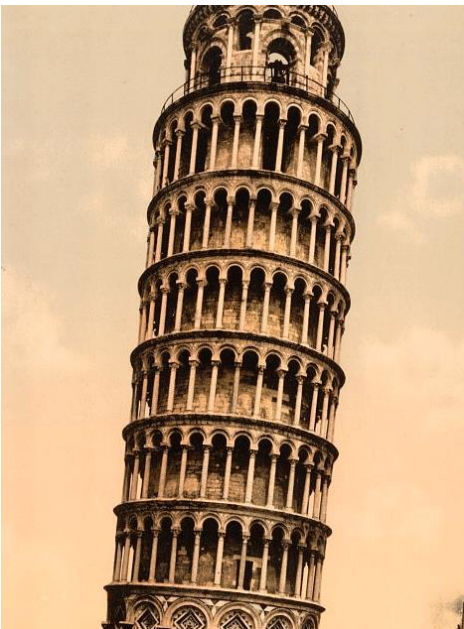
Фрагмент вядомай карціны Пітэра Брэйгеля Старэйшага «Вавілонская вежа» вельмі добра нам сымбалізуе праблематыку лідэрства, настолькі актуальную сёння, як ніколі раней за ўсю гісторыю чалавецтва. У аснову гэтай карціны пакладзены сюжэт з Першай кнігі Майсея аб будаўніцтве Вавілонскай вежы, якая была задумана людзьмі, каб дасягнуць сваёй вяршыняй неба:

«Пабудуем сабе горад і вежу вышынёй да нябёсаў». Але каб уціхамірыць іх ганарыстасць, Бог змяшаў іх мовы, так што яны больш не маглі разумець адзін аднаго і рассяяў іх па ўсёй зямлі, такім чынам, будаўніцтва так і не было завершана. А тое, што было ўжо пабудавана, з-за сваёй безгрунтоўнасці, і зусім з часам разбурылася. Мараль гэтай карціны ў тым, каб нагадаць, мякка кажучы, аб неразумнасці спроб узвышэння свайго эгаізму, ганарлівасці, ганарыстасці, прагнасці, а таксама тленнасці ўсяго зямнога, марнасці імкненняў да перавагі і ўлады над іншымі, адным словам, ілюзорнасці ўсяго, што не з'яўляецца сапраўдным лідэрствам. Вядома, што ў 1553 г. Брэйгель пабываў у Рыме. У яго «Вавілонскай вежы» лёгка вядомы рымскі Калізей. І гэта яшчэ адзін сымбал аблуднага ці ілжэ-лідэрства, калі на працягу многіх стагоддзяў моцныя мужы гінулі толькі для таго, каб задаволіць смагу натоўпу і не надта адрознай ад яе «эліты» ў жорсткіх і крываваых відовішчах.

ПРАБЛЕМЫ ЛІДЭРСТВА

Калі не гэта, тады што ж?

Усё, чым валодае чалавецтва, усё, чым валодае цывілізацыя, з'явілася толькі дзякуючы шматлікім пакаленням лідэраў у самых разнастайных галінах чалавечай жыццядзейнасці. Лідэрам людзі абавязаны за з'яўленне мноства ўсіх эканамічных, сацыяльных, тэхнічных, бытавых і палітычных "дабротаў". Але сёння ў сродках масавай інфармацыі, у навуковых і дзелавых колах, у органах дзяржаўнага і рэгіянальнага кіравання, у ААН і на міжнародных форумах усё часцей і гучней гавораць аб глабальных праблемах чалавецтва і аб устойлівым развіцці цывілізацыі. Многія мысліцелі і інтэлектуалы б'юць трывогу наконт ужо нават не столькі развіцця, колькі нават звыклага элементарнага выжывання людзей на нашай роднай планеце.

Глабальныя выклікі для лідэра

Сёння перад светам стаяць архіскладаныя праблемы і гэты свет так моцна, як яшчэ ніколі за ўсю вядомую нам гісторыю, мае патрэбу ў сапраўдных лідэрах, здольных узяць на сябе адказнасць і выкарыстоўваць новыя магчымасці, каб справіцца з глабальнымі задачамі і выклікамі сучаснасці, якія стаяць перад чалавецтвам і павесці сусветную супольнасць да новых перспектывў яго далейшага развіцця. Яшчэ ніколі не стаяла перад лідарамі такой вялікай колькасці і такіх складаных і маштабных задач, як сёння.

І, адначасова, яшчэ ніколі не было ў лідараў столькі шмат магчымасцей для іх вырашэння. Але патрэбны

тыя, хто праявіць смелую ініцыятыву і возьме на сябе вялікую адказнасць за будучыню ўсяго чалавецтва.

Вось толькі кароткі спіс глабальных праблем, якія стаяць сёння перад чалавецтвам:

- Фінансавы крызіс.
- Эканамічны крызіс.
- Крызіс эканамічнай мадэлі.
- Крызіс сістэмы кіравання.
- Крызіс перавытворчасці.
- Крызіс эфектыўнасці.
- Крызіс прадукцыйнасці працы.
- Крызіс рэсурсаў (энергетыка, кадры, інвестыцыі).
- Экалагічны крызіс.
- Палітычны крызіс.
- Дэмаграфічны крызіс
- Гуманітарны крызіс.

Такая рэзкая праява велізарнага мноства праблем практычна ва ўсіх абласцях чалавечай жыццядзейнасці падводзіць да заканамернай высновы аб глабальным крызісе нашай цывілізацыі. Гэты крызіс праяўляецца сёння ва ўсіх абласцях дзейнасці і сферах жыцця чалавека.

ЭКАНОМІКА

- Энергетычны крызіс.
- Фінансавы крызіс.
- Крызіс перавытворчасці.
- Праблемы бюракратыі і карупцыі.
- Дэфіцыт рэсурсаў і хуткае вычарпанне.

- Эканамічныя войны.
- Канкурэнтная барацьба, якая выходзіць за рамкі этыкі і маралі.
- Крызіс эфектыўнасці.
- Нерацыянальны попыт.
- Вузкагаліновыя, карпаратыўныя і кланавыя інтарэсы.

НАСЕЛЬНІЦТВА

- Дэмаграфічныя праблемы (выміранне ў эканамічна развітых краінах / перанасяленне ў слабаразвітых і бедных краінах).
- Праблемы здароўя і хвароб.
- Праблемы беднасці і галечы.
- Праблемы харчавання і голаду.
- Праблемы беспрацоўя.
- Нездаровы лад жыцця.
- Праблемы аховы здароўя.
- З'яўленне новых захворванняў.
- Гандаль людзьмі і іх органамі.
- Распаўсюджванне вірусаў і інфекцый.

ХАРЧАВАННЕ

- Хімічнае забруджванне прадуктаў харчавання (нітраты, гербіцыды і так далей).
- Генетычна мадыфікаваныя прадукты.
- Выкарыстанне шкодных харчовых дабавак.
- Страта вітамінавай, мікра-макра-элементарнай і тонка-энергетычнай каштоўнасці прадуктаў.
- Няправільнае і нездаровае харчаванне.

ПРАБЛЕМЫ ГАРАДАЎ

- Аўтамабільныя пробкі.
- Радыё магнітнае забруджванне.
- Перанасяленне гарадоў.
- Умовы жыцця: шум, загазаванасць.
- Вынас прамысловых вытворчасцей.
- Звалкі адходаў і неўтылізаванае смецце.

ГРАМАДСТВА

- Супрацьстаянне рэлігій.
- Міжнацыянальныя канфлікты.
- Сацыяльная напружанасць.
- Міжкласавыя канфлікты.
- Злачыннасць і наркаманія.
- Праблемы адукацыі.
- Татальная духоўная дэградацыя.
- Інтэлектуальная дэградацыя мас.
- Крызіс сістэмы светаўладкавання.
- Праблема карпаратыўнай і засілля транснацыянальных карпарацый.
- Падмена каштоўнасцей.
- Праблема лідэрства.

ПАЛІТЫКА

- Праблема правоў чалавека.
- Праблема дэмакратыі.
- Крывадушнасць, прадажнасць і эгаізм палітыкаў.
- Палітычная барацьба, якая выходзіць за рамкі этыкі і маральнасці.

- Падвойныя стандарты, падмена паняццяў.
- Глобалізм і неаімперыялізм.
- Маніпуляванне свядомасцю.
- Пагроза татальнага кантролю.
- Пагроза неарабства і неафашызму.
- Пагроза таталітарызму.
- Войны і ваенныя канфлікты.

КУЛЬТУРА

- Захаванне гісторыка-культурнай спадчыны.
- Культурная дэградацыя.
- Праблемы маральнасці і маралі.
- Не мастацтва, а "відовішчы".
- Бездухоўная навука.
- Падмена каштоўнасцей.
- Разбэшчанасць насельніцтва.
- Культура "спажывацтва".
- Страта малымі народамі сваёй унікальнай нацыянальнай ідэнтычнасці.

АТМАСФЕРА

- Забруджванне атмасферы.
- Разбурэнне аэонавага пласта і аэонавыя дзюры.
- Парніковы эфект і глабальнае пацяпленне.
- Збоі атмасферных цыклаў.
- Пачашчэнне катастрафічных атмасферных з'яў (буры, ураганы, тарнада, смерчы).

ГІДРАСФЕРА

- Забруджванне прэсных вод.

- Вычарпанне падземных вод.
- Высыханне рэк і азёр.
- Апусканне узроўню грунтовых водаў.
- Кіслотныя атмасферныя ападкі.
- Забруджванне сусветнага акіяна.

БІЯСФЕРА

- Знішчэнне лясоў і прыродных ландшафтаў.
- Забруджванне, разбурэнне і знясіленне глеб.
- Разрастанне пустыняў, антрапагенныя пустыні.
- Знікненне відаў жывёл і раслін, зніжэнне біяразнастайнасці.
- Негуманнае і бесчалавечнае стаўленне з жывёламі.
- Пагроза тэхнагеннай катастрофы.

РЭСУРСЫ

- Вычарпанне прыродных рэсурсаў.
- Нерацыянальнае выкарыстанне прыродных і чалавечых рэсурсаў.
- Недахоп прэснай вады.
- Недахоп харчавання.

ПРАБЛЕМЫ МІРУ

- Ваенныя канфлікты.
- Умяшанне ва ўнутраныя справы малых дзяржаў.
- Міжнародны тэрарызм.
- Ядзерная і тэрмаядзерная пагроза.
- Біялагічная і хімічная зброя.
- Інфармацыйныя войны.

- Гібрыдныя войны.
- Дыктатуры.
- Супрацьстаянні «Поўнач – Поўдзень», «Захад – Усход», «Цэнтр – Перыферыя».

ЭКАЛОГІЯ

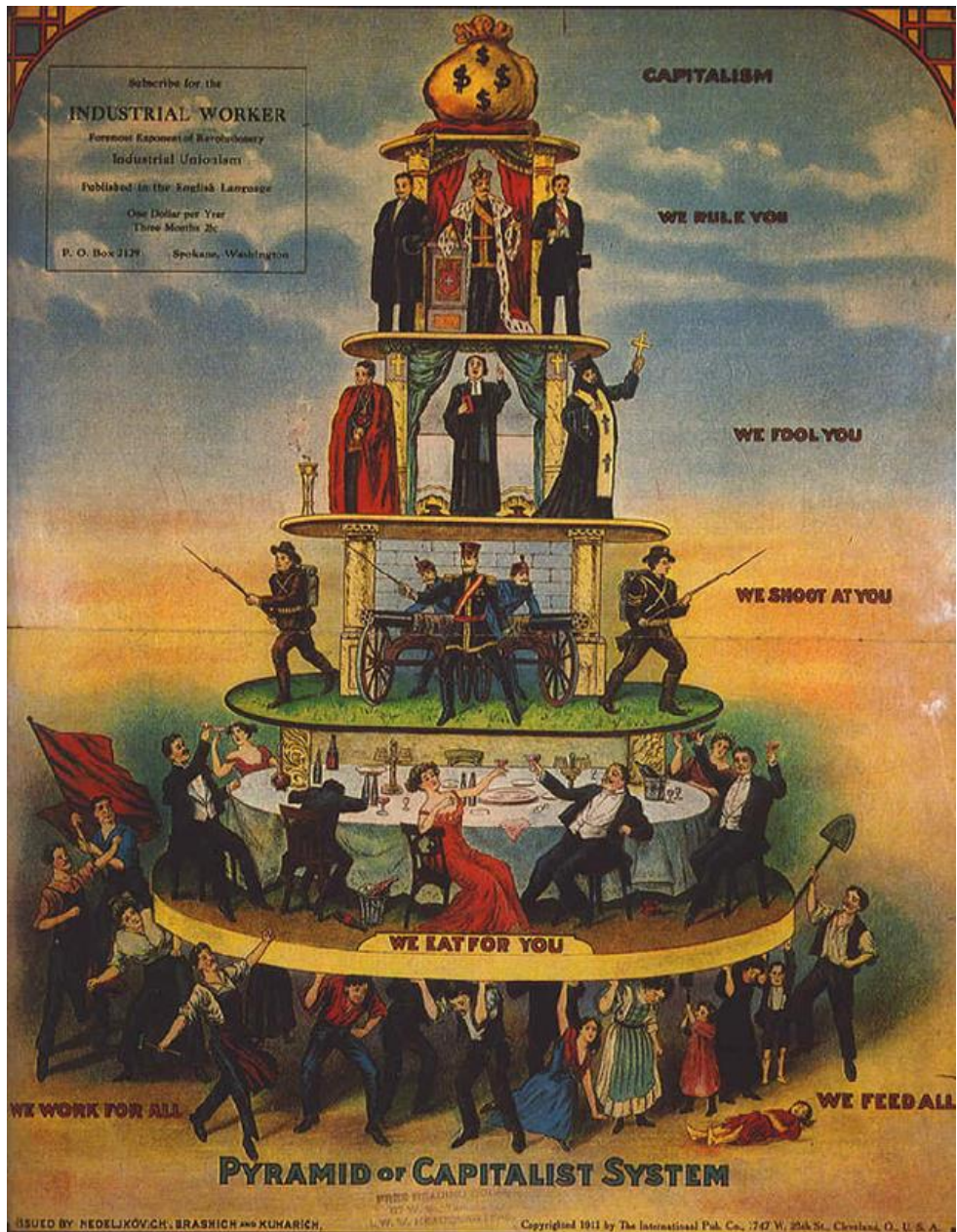
- Шкодныя выкіды вытворчасці.
- Празмерная нагрузка на прыроднае асяроддзе.
- Забруджанае навакольнае асяроддзе.
- Найноўшыя віды забруджвання.
- Пагроза глабальнай экалагічнай катастрофы.

Кожная з гэтых праблем спараджае цэлы шэраг іншых, часта нават больш складаных праблем. І калі больш уважліва прыгледзецца нават толькі да спісу гэтых праблем, якія стаяць сёння перад усім чалавецтвам, то любому разважнаму чалавеку стане зразумела, што сёння стаіць пытанне аб рызыцы знішчэння не толькі чалавечай цывілізацыі, але і біялагічнага жыцця на нашай Планеце. І каму як не лідэрам дзядзецца браць адказнасць за вырашэнне гэтых задач. Пры чым мова зараз ідзе не пра звычайны поспех і матэрыяльны росквіт, але ўжо нават пра выжыванне чалавецтва!

Але, заканамерна і натуральна, зараз само сабой напрошваецца адно пытанне: «Як чалавецтва апынулася на гэтым рубяжы, на якім гаворка ідзе пра яго элементарнае фізічнае выжыванне? Хто падвёў людзей да гэтай крытычнай рысы, за якой для любога больш-менш разважнага чалавека відавочная планетарная

катастрофа? Няўжо гэта не справа рук тых, каго ў сапраўдны момант людзі лічаць сваімі лідэрамі?»?

Таму свету сёння патрэбныя не проста лідэры, якія вырашаюць вузкія задачы, а прынцыпова новыя мега- і нават мета-лідэры, супермэны, звышасобы, багатыры, здольныя на глабальнае лідэрства ў рашэнні задач планетарнага ўзроўню.

Гэта піраміда «лідэрства»?

Гэтаму агітацыйнаму плакату пад назвай «Піраміда капіталістычнага грамадства» больш за 120 гадоў! Ён некалі прыводзіўся нават у савецкіх школьных падручніках па найноўшай гісторыі, праўда, без перакладу на расейскую мову. Фразы зверху – уніз:

1. Палітыкі – «Мы правім вамі»!
2. Духавенства – «Мы дурым вас»!
3. Армія – «Мы страляем у вас»!
4. Буржуазія – «Мы ядзім за вас»!
5. Рабочыя і сяляне – «Мы працуем за ўсіх», «Мы кормім усіх»!

Як мы бачым, мала што змянілася за гэтыя 120 год. Змяняліся шылды, дактрыны, канцэпцыі, «ізмы», але сутнасць пытання засталася прыблізна тая ж: «Як пабудаваць справядлівае і квітнеючае грамадства, у якім бы не было месца для хлусні і зману, крывадушнасці і фальшы, варажасці і войн, зла і гвалту, эксплуатацыі і прыгнёту, махінацый і спекуляцый, дыскрымінацыі і ганенняў, нянавісці і агрэсіі, страху і бядзе, няроўнасці і несправядлівасці, непісьменнасці і невуцтва, голаду і галечы»?

Таму, тым сапраўдным лідэрам, якія жадаюць бачыць нашу планету квітнеючай, а жывучых на Зямлі людзей шчаслівымі, трэба будзе не толькі асвоіць новыя метады і прылады лідэрства, але і перагледзець яго асновы, філасофію і ідэалогію, пабудаваць новую лепшую больш справядлівую і больш гарманічную сістэму сацыяльных, эканамічных, палітычных і экалагічных адносін. У адваротным выпадку ў хуткай

будучыні ўсе мы можам апынуцца сведкамі вельмі хваравітага крушэння тых «вавілонскіх вежаў» і шматлікіх «пірамід», пабудаваных для абдурвання, атупленні, заняволенні і эксплуатацыі шырокіх мас, цэлых пластоў насельніцтва, сацыяльных класаў іншымі вузкімі групамі, кланамі, «сям'ямі», «элітамі».

Эка-лідэрства

Яшчэ ў большай ступені ўзніклая перад людзьмі небяспека дакранаецца пытанняў экалогіі ці адносінаў чалавецтва з прыродай, якая ў сапраўдны момант бяздумна эксплуатаецца і бязлітасна руйнуецца ў мэтах вытворчасці па большай ступені не патрэбных людзям тавараў, прызначаных толькі для «задавальнення» прыдуманых, навязаных, штучных нібыта. патрэб і запатрабаванняў». І тут таксама, калі не знойдзецца сапраўдных лідэраў, здольных карэнным чынам змяніць бягучую сітуацыю, то наша чалавецтва не абміне долю іншых, больш ранніх і больш развітых у тэхнічным плане цывілізацый, якія існавалі на Зямлі да нас і ў сваіх эгаістычных мэтах ігнаравалі законы прыроды і дрэнна ставіліся да Планеты. Зямля і ад нас можа лёгка пазбавіцца, як ад надакучлівых блох і паразітаў, якія смокчуць сокі яе нетраў!

Куды ж дзеліся нашыя лідэры?

Здрабненне, выраджэнне і знікненне элітаў – гэта заканамерны аб'ектыўны працэс, які праходзіць у

вышэйшых колах абсалютна любога грамадства, асабліва таго, якое спынілася ў развіцці. Аб адмоўнай селекцыі і дэградацыі элітаў падрабязна расказана ў кнізе Піцірыма Сарокіна «Крызіс нашага часу. Сацыяльны і культурны агляд». А арабскі філосаф, гісторык і сацыяльны мыслер Ібн Халдун апісваў гэтыя працэсы ў сваёй кнізе «Мукадзіма» («Уводзіны»), якая ўбачыла свет яшчэ ў XIV стагоддзі!

Сацыёлаг Піцірым Сарокін, які ўпершыню ўжыў тэрмін «адмоўная селекцыя», ломку асобы людзей, якія ірвуцца да ўлады, звязвае са стратай «пачуцёвай культуры». На яго думку, «патрэбнасць у задавальненні настолькі парушае ментальную і маральную раўнавагу, што розум і нервовая сістэма мноства людзей не могуць вытрымаць вялізнага напружання».

Супрацьстаяць дэградацыі можна толькі валодаючы цвёрдымі перакананнямі і маральнымі прынцыпамі. Але калі ў чалавека няма маральнай меркі, адсутнічаюць уяўленні аб правах і нормах, то, што тады можа ўтрымаць яго ад грэбавання інтарэсамі іншых? «Нічога, акрамя жаданняў і пажадлівасці», – адказвае Сарокін.

На яго думку, «пад час перыяду вострых сацыяльных катаклізмаў самымі прыстасаванымі аказваюцца не лепшыя, а сярэднія, здольныя зліцца з масай у яе самых нізінных інстынктыўных матывах і не дыстыляваных розумам падахвочваннях».

А чалавек, які дасягнуў улады, становіцца ўжо не столькі гаспадаром сваіх асабістых інтарэсаў, колькі закладнікам сістэмы, якая прасунула яго, імкнецца спачатку да самакансервацыі і далейшай дэградацыі.

Адказваючы на пытанне аб тым, чаму ж цяпер так мала сапраўдных лідэраў, актывістаў, пасіянарыяў, мімаволі прыходзім да такой зусім не суцыяльнай высновы, што іх сістэматычна і мэтанакіравана знішчае сама пануючая грамадска-палітычная сістэма. Давайце звернемся да гісторыі:

- З-за свайго становішча на мяжы цывілізацый наша зямля заўсёды станавілася тэатрам ваенных дзеянняў. І нашым продкам даводзілася ці бараніць свой родны край, ці змагацца за сваю незалежнасць, ці гінуць за інтарэсы тых вар'ятаў-самадураў, якія іх рэкрутавалі, захапіўшы нашу краіну. Войны, войны, войны... На працягу ўсёй вядомай гісторыі нашага народу. А «На вайне гінуць лепшыя / эліта», – так пісаў П. А. Сарокін.
- З 1795 году пасля падзелаў Рэчы Паспалітай паміж роднаснымі імперыямі наш край страціў незалежнасць і апынуўся пад расейскай уладай. А расейская самадзяржаўе ніколі не спрыяла лідэрству і развіццю прагрэсу, а хутчэй наадварот: па-ўсялякаму іх стрымлівала. Царызм стагоддзямі нішчыў развіццё нацыянальных элітаў народаў, якіх захапіў, перыядычна душачы іх частыя паўстанні. Царскае самадзяржаўе кансервавала свае свецкія, ваенныя і духоўныя «эліты», дэградацыя і маральнае разлажэнне якіх шмат у чым і прывяло да звяржэння ўлады і разбурэння краіны. Ва ўсе часы Расейская Імперыя выхоўвала ў сваіх падданных недалёкасць і рабскасць, паслухмянасць і халуйства, а не лідэства і

правадырства. Як шмат пра што гаворыць адзін толькі ўказ Пятра I указ, які быў датаваны 9 снежня 1709 года: «Падпарадкаваны перад тварам начальніка павінен мець выгляд ліхі і прыдуркаваты, каб разуменьнем сваім не бянтэжыць начальства»...

- Лютаўская буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя ў Расіі ў 1917 годзе і неўзабаве наступіўшы за ёю бальшавіцкі пераварот, названы пасля Вялікай кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыяй, які прывёў у выніку да ўлады бальшавікоў. А яны стварылі сваю ўласную сістэму дзяржаўнага кіравання, яшчэ горшую, чым пры царызме. Гэта была такая аднапартыйная марксіска-ленінская, камсамольска-камуністычная сістэма, ў якой патрэны былі не яскравыя лідэры, а проста «ківаючыя бараны», якія заўжды аднагалосна галасуюць за любое рашэнне ЦК КПСС.
- Сам экс-генсек ЦК КПСС М. С. Хрушчоў пісаў у сваіх мемуарах аб тым, што савецкая сістэма была ўладкована такім чынам, што наверх магло ўсплыць толькі «г»... Можна лёгка ўявіць якую «эліту» фармавала гэтая сістэма...
- Пры Сталіне гэтая сістэма прывівала людзям такія якасці, як, напрыклад, даносніцтва і выхоўвала «Паўлікаў Марозавых». А пасля Сталіна – сістэма генеравала лісліўства і падхалімства. І заўсёды пры гэтым транслявала ілжывасць: чаго толькі вартыя лозунгі, асабліва самы галоўны «Зямлю сялянам, фабрыкі рабочым, мір народам»...

- «Развіты» сацыялізм, які выхоўваў «Гома Саветыкус», «гомасас», «саўка», змагаўся з усялякага роду іншадумствам і душыў асабістую ініцыятыву, прадпрымальніцтва. індывідуальную, актыўнасць. «Застой», уцечка мазгоў – усё гэта зноў жа не надта стымулявала развіццё сапраўднай эліты.
- Вольна думаючых людзей, агучваючых свае думкі, у СССР трымалі ў псіх.лячэбніцах і калолі лякарствамі, якія пераўтваралі іх літаральна у «раслін». Менавіта з гэтым псіхіатрычным тэрарызмам змагаўся вядомы дэсідэнт, наш літвін па паходжанню Уладзімір Букоўскі.
- Письменнікі і іншыя творцы, якія адказваліся разам з іншымі членамі «Саюзаў лізацеляў» пець хвалебныя оды камунізму былі вымушаныя ці ўцякаць за мяжу, ці ў лепшым выпадку працацаць старажамі, качагарамі, пастухамі аленяў...
- Застой у СССР быў выкліканы не ў апошнюю чаргу дэградацыяй і старэннем савецкай самакансерваванай кіруючай «эліты», якая спынілася ў сваім развіцці і не справілася з выклікамі часу.
- Хвалі эміграцыі ў ЗША, Заходнюю Еўропу і Ізраіль мелі месца заўсёды, як толькі ў нейкія перыяды гісторыі СССР хоць на крышачку прыадчынялася «жалезная заслона» і людзям дазвалялі выезд з краіны «развітага» сацыялізму. А хто з'яжджаў? Найперш самыя актыўныя, прадпрымальныя, разумныя і ініцыятыўныя людзі.

- Умоўна «дэмакратычныя» пераўтварэнні на прасторы былога СССР, у краінах з вельмі нізкім рэальным узроўнем адукацыі, палітычнай, сацыяльнай, эканамічнай і фінансавай грамадскай насельніцтва, у выніку зноў прывялі да пытанняў дэмакратыі, галаснасці і плюралізму. І зноў новыя і новыя хвалі палітычных і бізнес-эмігрантаў з апанентаў кіруючых рэжымаў ці проста са звычайных нязгодных з палітыкай уладаў. І хто з'яжджае? Зноў жа гэта самыя-самыя актыўныя, прадпрымальныя, смелыя і патрэбныя многім краінам людзі, якія думаюць сваёй галавой, а значыць, са сваімі ўласнымі меркаваннямі і зноў жа з вялізным патэнцыялам. А ўладам большасці постсавецкіх краін патрэбны іншыя: не такія разумныя і думаючыя, не такія актыўныя, не такія ініцыятыўныя, а больш паслухмяныя і ляльчыныя, проста гатовыя выконваць любыя загады верныя і надзейныя салдафоны. А ініцыятыўныя, як у тым саўку, так і ў «постсаўку» непатрэбныя...
- Гэта агульныя тэндэнцыі амаль для ўсёй постсавецкай прасторы, але ж, што датычыцца Беларусі і ліцьвінаў, то тут сітуацыя яшчэ больш катастрафічная. Пасля амаль кожных з выбараў Прэзідэнта Беларусі краіну пакідалі ўсё новыя і новыя хвалі мігрантаў. Найбольшыя страты краіна панесла пасля падзей, звязаных з выбарамі 2020 года. Па некаторых дадзеных пасля гэтых выбараў з краіны з'ехала больш мільёна чалавек.

- Але самым нябяспечным і страшным чыннікам знішчэння лідэрскага патэнцыялу народа – гэта нават ні жудасныя войны, ні недальнабачныя ўлады, ні самая вялізарная міграцыя. А гэта адмаўленне людзей ад мовы продкаў. Таму што пераход лідэра на чужую мову – гэта страта гэтага лідэра для свайго народа. Перайшоўшы на чужую мову, ён больш не будзе народным правадыром і правадніком прагрэсу для свайго народа. А стане ўсяго толькі манкуртам і расходным матэрыялам (чалавечым рэсурсам, што, дарэчы, не прыхавана так і называецца: HR ці Human Resources) для чарговых імперыялістаў ці глабалістаў. І пад уплывам рознага кшталту прапаганды ад сваёй роднай мовы адракаецца ўсё больш і больш людзей. І гэта страшней за любыя войны. Бо менавіта мова – гэта галоўны ключ для доступу да калектыўнай свядомасці народа і мудрасці усіх нашых продкаў. Будзе захаваны гэты ключ – будучь, нягледзячы на ўсе знешнія абставіны, з’яўляцца новыя і новыя народныя правадыры. Будзе згублены гэты ключ – не будзе ні правадыроў, ні нават самага народу!

Будзем гаварыць сумленна, шчыра і проста: хто, акрамя нас саміх, будзе зацікаўлены ў тым, каб мы станавіліся сапраўднай элітай новага, больш прагрэсіўнага тыпу? Шчыра кажучы, ніхто! Толькі мы самі павінны фармаваць моцную эліту, магутны крэатыўны клас творцаў новага свету! Таму уверад! За зорак!

I. Уводзіны ў лідэрства ці што такое сапраўднае лідэрства?

Лідэрства – гэта прывілей паляпшаць жыццё іншых людзей, а зусім не магчымасць патураць уласнай прагнасці.

Мвай Кібакі, прэзідэнт Кеніі

Вы можаце купіць час чалавека, вы можаце купіць яго фізічнае прысутнасць у дадзеным месцы, вы можаце нават купіць пэўную колькасць майстэрскіх мускульных рухаў, якія здзяйсняюцца ў гадзіну. Аднак вы не можаце купіць энтузіязм... Вы не можаце купіць вернасць... Вы не можаце купіць адданасць сэрцаў, розумаў і душ. Вы павінны гэта заслужыць.

Клэрэнс Фрэнсіс

Ключавыя словы і асацыятыўныя вобразы:
Сутнасць лідэрства! Паходжанне лідэрства! Гісторыя лідэрства! Філасофія лідэрства! Метафізіка лідэрства!

Лідэр-герой

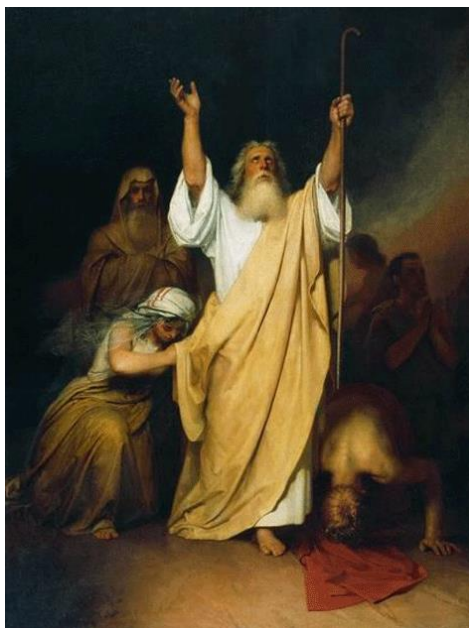
Сымбалам гэтай часткі нашага трактату аб лідэрстве з'яўляецца карціна Яна Касіерса (Jan Cossiers) «Прынясенне агню Праметэем» (Prometheus Carrying Fire) (гл. на наступнай старонцы). Гэты твор сымбалізуе смеласць, гераічнасць, сілу духу, ахвярнасць і клопат аб

іншых. Праметэй прынёс людзям агонь розуму і святло ведаў. Польшыя Багоў, прынесенае Праметэем на Зямлю ёсць розум і асэнсаваная душа, якімі ён надзяліў неразумнае чалавецтва. Праметэй не толькі перадаў стваральны агонь людзям і надарыў іх розумам, але ён і дапамог зарадзіцца ўсёй чалавечай цывілізацыі. Прычым усё гэта было гераічным подзвігам поўным бястрашнасці, альтруізму і самаахвярнасці. Вось чаму тысячагоддзямі імя Праметэя з'яўляецца правобразам найвялікшага героя ўсяго чалавецтва і на працягу многіх стагоддзяў і эпох натхняе сапраўдных лідэраў на ўзвышанае служэнне грамадству і планеце.

ЗПРАДВЕЧНЫЯ ПЫТАННІ ЛІДЭРСТВА

Калі (з Кіплінга)

Калі ты сам сабой, а ўсе ў аблудзе,
 Сябе згубіўшы, шлюць табе праклён,
 Калі ты верыш сам сабе, а людзі
 Зняверана смяюцца наўздагон;
 Калі, чакаючы, не пахіснешся,
 Хлуснёй хлусні не плоціш як шчадрэй,
 І не цвяліш нянавісьць, і не пнешся
 Здавацца лепшым, гаварыць мудрэй;
 Калі ты не прыгонны ўласнай мары,
 Калі не самамэта роздум твой,
 Калі трыумфу дым і краху хмары
 Сумееш не адчуць над галавой;
 Калі цярпецьмеш праўду, што казаў ты,
 Хоць стала пасткай ёлупням яна,
 Жыцця набытак рухнуў, а назаўтра
 Усё струмантам старым вярнуў спаўна;
 Калі ты згрудзіць дужы ўсе жаданні
 І рызыкнуць паставіць іх на кон,
 І страціць, і ні слова шкадавання
 Не выдыхнуць, пачаўшы з тла свой плён;
 Калі прымусіш сэрца і цягліцы
 Яшчэ служыць табе, хаця даўно
 Яны паспелі, як і ты, знасіцца,
 Жаданне пратрымацца ў Вас адно;
 Калі з натоўпам з годнасцю гаворыш
 І з каралём не траціш свой спакой,
 Калі не ў страх Табе ні друг, ні вораг,
 Калі ўсе людзі лічацца з Табой;
 Калі напоўніш прагныя мінуты
 Секундамі, што спешаць бег гадзін,
 Тады твая Зямля і ўсе пакуты,
 І – больш таго – ты Чалавек, мой сын!

Рэд 'ярд Кіплінг (Пераклад Рыгора Барадуліна)

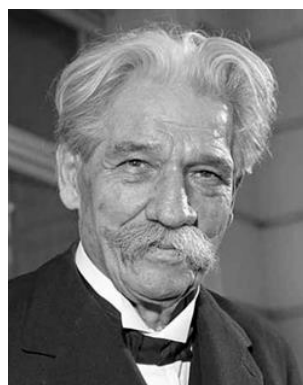
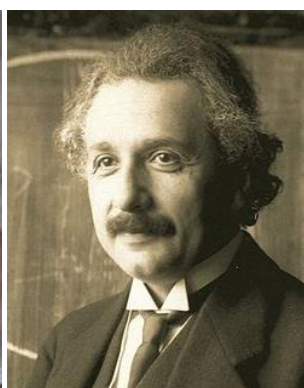
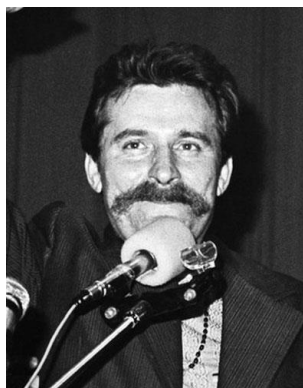
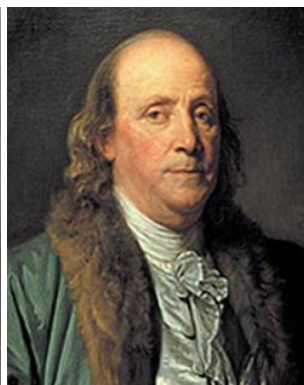
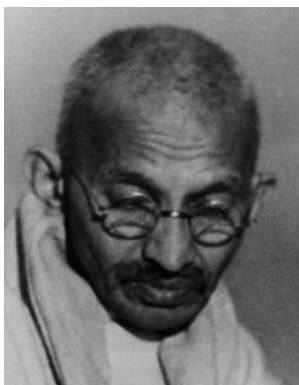
9 вызначэнняў лідэрства

У сапраўдны момант існуе больш за тысячу вызначэнняў лідэрства. Тут, вядома, не будзем пералічваць усе гэтыя тэарэтычныя паняцці. Ніжэй прыводзяцца толькі сем галоўных азначэнняў лідэрства, якія найболей сугучныя аўтару дадзенай кнігі:

1. **Лідэрства** – гэта касць, уласцінасць, стан, вынік развіцця і самаразвіцця! Мы чуем словы «Ён, яна ці яны лідэры», калі хтосьці дасягае высокай якасці (часам, вядома, і колькасці, але якое абавязкова павінна перайсці ў якасць)!
2. **Лідэрства** – гэта здольнасць, патэнцыя, сіла, патэнцыял! Часцяком кажуць: «Гэты чалавек валодае велізарным лідэрскім патэнцыялам» ці «Ён валодае лідэрскімі здольнасцямі»!
3. **Лідэрства** – гэта эфектыўны інструмент і магутная прылада для служэння вышэйшым мэтам і чыстым ідэалам, для служэння Богу і яго дзецям, грамадству, прыродзе і абсалютнай праўдзе.
4. **Лідэрства** – гэта прыкладная навука! Вывучэннем лідэраў і лідэрства ў сапраўдны момант займаецца велізарная колькасць навукоўцаў у інстытутах і даследчых цэнтрах у самых розных кутках планеты.
5. **Лідэрства** – гэта прадмет кіраўніцкай і бізнес-адукацыі! Лідэрству прысвечаны курсы, семінары, трэнінгі, навучальныя праграмы практычна ва ўсіх універсітэтах, акадэміях кіравання і бізнес-школах свету.

6. **Лідэрства** – гэта аспект любой сферы дзейнасці! Незалежна ад таго, чым чалавек займаецца, ён заўсёды і ўсюды можа праяўляць ініцыятыву, браць на сябе адказнасць, дасягаць майстэрства і станавіцца лідарам!
7. **Лідэрства** – гэта практычнае мастацтва! Менавіта мастацтвам завуць тое, чым людзі захапляюцца, што натхняе іншых на подзвігі і вялікія дасягненні, тое, што здабываецца ў выніку доўгай і карпатлівай працы! І лідэрства, магчыма, нават у большай ступені, чым нешта іншае заслугоўвае таго, каб называцца мастацтвам!
8. **Лідэрства** – гэта шлях і кірунак самаўдасканалення! Калі любы чалавек выяўляе ініцыятыву (хоць бы ў побыце), бярэ на сябе адказнасць (хоць бы за сябе), імкнецца да здабыцця лепшых якасцяў (хоць бы свайго) характару, то ён станавіцца на шлях свайго самаразвіцця і выходзіць лідэрства.
9. **Лідэрства** – гэта прызначэнне! Гэта місія кожнага чалавека: быць лідарам у сваёй справе, сваёй сферы жыцця і дзейнасці, быць сапраўдным прыкладам дасягнення найвышэйшай якасці ў нечым сваім і любімым.

Менавіта такімі значэннямі будзе нададзена паняцце «лідэрства» на старонках дадзенай кнігі ў далейшым.

У нашай галерэі лідэрскай славы (гл. злева направа і зверху ўніз) партрэты такіх дзіўных лідэраў мінулага, як: Маці Тэрэза, Махатма Гандзі, Бенджамін Франклін, Лех Валенса, Марк Аўрэліій, Альберт Эйнштэйн, Альберт Швейцэр, Маргарэт Тэтчэр, Вацлав Гавел.

5 мітаў аб лідэрстве Джона Максвела

Існуе мноства няправільных уяўленняў і мітаў наконт лідэраў і лідэрства, якія шырока існуюць у народзе. Джон Максвел, вядучы эксперт па пытаннях лідэрства, заснавальнік групы «IN JOY» – арганізацыі, якая дапамагае максымізаваць іх асабісты і лідэрскі патэнцыял, у сваёй кнізе «21 неабвержны закон лідэрства» піша пра 5 міфаў аб лідэрстве [1.3]:

1. МІТ КІРАВАННЯ. Шырока распаўсюджаная памылка складаецца ў тым, што лідэрства і кіраванне гэта адно і тое ж. Аж да самага нядаўняга часу кнігі, якія нібыта былі прысвечаны праблематыцы лідэрства, у рэчаіснасці часта вялі мову аб кіраванні. Галоўнае адрозненне паміж імі зводзіцца да таго, што лідэрства звязана з уплывам на людзей, якія павінны ісці за вамі, у той час як кіраванне канцэнтруецца на тым, каб падтрымліваць функцыянаванне сістэм і працэсаў. Вось як пракаментываў дадзеную сітуацыю былы старшыня праўлення і генеральны дырэктар канцэрна «Крайслер» Лі Якокка: «Часам нават самы лепшы кіраўнік ці менеджэр нагадвае маленькага хлопчыка з вялікім сабакам, які чакае, каб убачыць, куды хоча ісці яго сабака, а потым мець магчымасць павесці сабаку менавіта ў той бок». Лепшы спосаб праверыць, ці можа чалавек весці за сабой ці ён здольны толькі кіраваць, – гэта папрасіць яго, каб ён зрабіў пазітыўную змену. Адзіная рэч, якую можа «купіць» тытул, – гэта крыху часу, на працягу якога вы можаце або павысіць узровень свайго ўплыву на іншых, або звесці яго да нуля. Кіраванцы, кіраўнікі, менеджэры – усе яны

могуць толькі падтрымліваць наяўны кірунак, але не ў сілах змяніць яго. Каб змяніць арыенціры і павесці людзей у новым напрамку, вам трэба валодаць уплывам.

2. МІТ ПРАДПРЫМАЛЬНІКА. Часта і многімі мяркуецца, быццам усе спецыялісты па продажах і прадпрымальнікі – лідэры. Але гэты факт мае месца далёка не заўсёды. Можаце ўспомніць рэкламу механічнай агароднінарэзкі, камплекта «Кішэнны рыбак» і ўзбівалкі для яек. Усе гэтыя вырабы былі стварэннем прадпрымальніка Рона Папейла. Гэты вынаходлівы чалавек, якога звалі «прадаўцом стагоддзя», з'яўляўся таксама ў шматлікіх ролях, прысвечаных вырабам тыпу распыляемага сродку для змагання з аблысеннем або прылад па абязводжванні харчовых тавараў. Попейл, безумоўна, з'яўляецца ініцыятыўным, прадпрымальным, творчым і паспяховым чалавекам, асабліва калі вымяраць яго поспех тымі 300 мільёнамі долараў аб'ёму продажаў, якіх дасягнулі яго вырабы. Але гэта не робіць яго лідарам. Людзі маглі быць гатовыя купляць тое, што ён мае намер прадаць, але ніколі не мелі намер ісці за ім. У лепшым выпадку ён быў здольны пераканаць людзей на нейкі кароткачасовы акт, але ня мог аказваць на іх ніякага доўгатэрміновага ўплыву.

3. МІТ ВЕДЫ. Сэр Фрэнсіс Бэкан (4) сказаў: «Веды – сіла». Большасць людзей, верачы, што сутнасць лідэрства складае сіла, натуральным чынам схільныя меркаваць, быццам тыя, хто валодаюць ведамі і інтэлектам, ёсць лідэры. Але гэта зусім не аксіёма.

Можаце наведаць любы буйны ўніверсітэт і сустрэць там бліскучых навукоўцаў – даследнікаў і філосафаў, разумовыя здольнасці якіх настолькі высокія, што зашкальваюць дыяпазон любога тэсту, але затое здольнасць да лідэрства настолькі нізкая, што нават не рэгіструецца адпаведнымі тэстамі. Каэфіцыент інтэлектуальнасці зусім не абавязкова эквівалентны наяўнасці якасцей лідэра.

4. МІТ ПЕРШАПРОХАДЦА. Іншае памылковае ўяўленне складаецца ў тым, быццам любы, хто апырэдзіў натоўп, з'яўляецца лідарам. Але быць першым не заўсёды азначае тое ж самае, што быць лідарам і весці за сабой. Напрыклад, сэр Эдмунд Хілары стаў першым чалавекам, які дасягнуў вяршыні Эверэста. З моманту яго гістарычнага ўзыходжання, якое адбылося ў 1953 годзе, многія альпіністы «рушылі ўслед» за ім. Але гэта не робіць яго лідарам.

Хілары не быў лідарам нават у той канкрэтнай экспедыцыі. Такім з'яўляўся Джон Хант. А калі Хілары ў 1958 годзе падарожнічаў да Паўднёвага полюса ў рамках трансантарктычнай экспедыцыі краін Садружнасці нацый, то толькі суправаджаў іншага лідэра, сэра Вівіяна Фукса. Каб стаць лідарам, чалавеку недастаткова ўсяго толькі знаходзіцца наперадзе – павінны таксама быць людзі, якія наўмысна і свядома рухаюцца па яго слядах, прытрымліваючыся прыкладу яго лідэрства і дзейнічаючы ў адпаведнасці з яго перспектыўнай задумай.

5. МІТ ПАСАДЫ. Як згадвалася раней, самым вялікім непаразуменнем адносна лідэрства з'яўляецца думка аб

тым, быццам яно засноўваецца на пасадзе, але гэта зусім не так. Стэнлі Хафці падкрэслівае: «Зусім не пасада стварае лідэра; гэта лідэр стварае пасаду».

Паглядзіце на тое, што здарылася некалькі гадоў таму ў рэкламным агенцтве «Cordiant», вядомым раней як «Saatchi & Saatchi». У 1994 годзе інстытуцыйныя інвестары фірмы «Saatchi & Saatchi» вымусілі савет дырэктараў звольніць Морыса Саатчы, генеральнага дырэктара кампаніі. Які быў вынік? Следам за ім пайшлі некалькі іншых вышэйшых кіраўнікоў агенцтва. Гэтак жа паступілі многія з самых буйных кліентаў названай кампаніі, уключаючы «Брытанскія авіялініі» і вытворцы шакаладных батончыкаў і іншых прысмакаў «Марс». Уплыў Саатчы быў настолькі вялікі, што яго сыход прывёў да неадкладнага падзення кошту акцый яго былой кампаніі амаль у два разы. Усё, што здарылася – вынік закона ўплыву. Саатчы страціў сваю пасаду і становішча, але працягваў заставацца лідэрам. Зусім не пасада стварае лідэра; гэта лідэр стварае пасаду.

Яшчэ пару мітаў аб лідэрстве

Тут вашай увазе прапануецца яшчэ некалькі мітаў аб лідэрстве:

- **Міт 1:** лідэрства – гэта мэта... Рэчаіснасць: лідэрства – гэта не мэта, ці, прынамсі, гэта не галоўная мэта, а ўсяго толькі адзін са сродкаў, працоўных інструментаў служэння Богу і яго дзецям (людзям, грамадству, прыродзе).

- **Міт 2:** лідэрства ў тым, каб мець найбольшую колькасць падначаленых. Рэчаіснасць: лідэрства не ў тым, каб мець найбольшую колькасць падначаленых, а ў тым, каб мець найбольшую колькасць падапечных.
- **Міт 3:** лідэрства ў тым, каб перамагчы. Рэчаіснасць: імкнецца да перамогі і перамагае ніхто іншы, як толькі пасрэдны лідэр. Вялікі лідэр не дапускае вайны, ён выйграе без перамогі. Бо сапраўдная перамога – гэта тады, калі ніхто не адчувае сябе прайграўшым.
- **Міт 4:** лідэрства ў тым, каб быць першым. Рэчаіснасць: быць першым – гэта толькі часовае лідэрства, бо першым быць доўга немагчыма. Больш за ўстойлівае лідэрства заключаецца ў тым, каб быць лепш.
- **Міт 5:** лідэрства – гэта кар'ера. Рэчаіснасць: кар'ерызм – гэта хутчэй антыпод лідэрства, чым яго сінонім. Лідэра любяць, а кар'ерыста, які ідзе па галовах і трупам людзі ненавідзяць.
- **Міт 5:** крыніца лідэрства ляжыць у знешняй дзейнасці чалавека. Рэчаіснасць: крыніца сапраўднага лідэрства знаходзіцца ў першую чаргу ў духоўным вымярэнні чалавека, толькі выяўляючыся праз яго знешнюю актыўнасць.
- **Міт 6:** лідэрства – гэта гераічнасць. Рэчаіснасць: гэта не заўсёды так... Ёсць лідэры-героі, якія здзяйсняюць смелыя, адважныя і яркія ўчынкі, пра якія складаюць легенды, а ёсць лідэры-мудрацы, якія дзейнічаюць разумна і прадбачліва, але

часцей за ўсё сціпла. Пра апошнія мы часам даведваемся з усходніх прытч пра майстроў.

Сапраўднае лідэрства гэта...

Сёння існуе вялікая колькасць самых разнастайных прыкладаў лідэрства. І удалага, і няўдалага, і станоўчага, і адмоўнага, і эфектыўнага, і не эфектыўнага. Ніжэй уяўляецца спроба разважання на тэму, што ж такое сапраўднае лідэрства.

- **Сапраўднае лідэрства** – гэта актыўнасць, гэта праява ініцыятывы ў нечым і ўзяцце на сябе адказнасці за нешта. Гэта здабыццё здольнасці і рабенне чагосьці лепш, хутчэй, якасней, эфектыўней.
- **Сапраўднае лідэрства** – гэта прагрэс! Гэта абавязкова эвалюцыя. Толькі той, хто вядзе людзей да развіцця, можа лічыцца лідэрам.
- **Сапраўднае лідэрства** – гэта служэнне, гэта клопат аб тых, хто мае патрэбу ў вашым клопаце, абарона тых, хто мае патрэбу ў вашай абароне, дапамога тым, хто мае патрэбу ў вашай дапамозе!
- **Сапраўднае лідэрства** – гэта супрацоўніцтва ў імя ўсеагульнага дабрабыту і працвітання! Не вайна і барацьба, у выніку якіх абавязкова, нехта выйграе, а нехта і прайграе, а менавіта супрацоўніцтва і сутворчасць. Бо само паняцце «перамога» для іншага боку змяшчае ў сабе сваю супрацьлегласць – «паразу».

- **Сапраўднае лідэрства** – вырашэнне задач, якія стаяць перад людзьмі, няхай гэта будзе вырашэнне праблем або выкарыстанне новых магчымасцей.
- **Сапраўднае лідэрства** – гэта вернасць выбранаму шляху, гэта смеласць і мужнасць у пераадоленні перашкод, якія ўзніклі на шляху.
- **Сапраўднае лідэрства** – гэта не ганенне людзей, а вядзенне іх да свабоды, роўнасці, братэрства, набыцця вышэйшых вечных агульначалавечых каштоўнасцей.
- **Сапраўднае лідэрства** – гэта абавязкова раўнавага паміж міласэрнасцю і спагадай з аднаго боку і справядлівасцю, і строгасцю з другога боку.
- **Сапраўднае лідэрства** – гэта імпульс, іскра, штуршок, матыў, якія падахвочваюць людзей станавіцца лепшымі, дабрэйшымі, эфектыўнымі.
- **Сапраўднае лідэрства** – гэта энергія і сіла Бога, якая праходзіць на Зямлю праз найбольш здольнага і гатовага яе прапусціць індывіда.

Лідэры-брэнды і лідэры-трэнды

Многія лідэры, асабліва ў дзелавой сферы, дасягнуўшы найвышэйшага майстэрства ў сваёй справе, сталі лідэрамі-брэндамі. Напрыклад: Генры Форд (Ford Motor Company), Саічыра Хонда (Honda Motor Corporation), Сакіці Тоёда (Toyota Motor Corporation), Франсуа Мішэлін (Michelin), Чарльз Гудьер (Goodyear Tire and Rubber Company), Уолтар Крайслер (Chrysler),

Вільгельм Майбах (Maybach-Motorenbau GmbH), Готліб Даймлер і Карл Бенц (Daimler-Benz AG), Вернер фон Сіменс (Siemens), Жэраp Філіпс (Philips), Ёзэф Хардмут (Koh-i-Noor Hardtmuth), Майкл Дэл (Dell), Біл Х'юлет і Дэйв Пакард (Hewlett-Packard), Уолт Дысней (The Walt Disney Company), Джэймс МакКінзі (McKinsey & Company), Артур Андэрсан (Arthur Andersen), Луі Рэно (Renault), Арман Пежо (Peugeot), Андрэ Сітраен (Citroen), Фердынанд Паршэ (Porsche), Ферручча Ламбаргіні (Automobili Ferruccio Lamborghini S.p.A.), Энцо Ферары (Ferrari S.p.A.), Кока Шанэль (Chanel), Жан Франка Фэрэ (Gianfranco Ferré), Джані Версачэ (Gianni Versace), Даніэль Свароўскі (Swarovski), Адам Опель (Adam Opel GmbH), Раберта Кавалі (Roberto Cavalli), Чарльз Ролс і Фрэдэрык Ройс (Rolls-Royce), Эрн Рубік (Кубік Рубіка, Rubik Studio), Элвін Эрнст і Артур Янг (Ernst & Young), Уільям Дэлойт і Джордж Туш (Deloitte), Ады Даслер (Adidas), Касіо Тадао (Casio), Марк Ханіуэл (Honeywell), Шоза Кавасакі (Kawasaki), Луі Шэўразу (Chevrolet), Mii Suzuki Motor Corporation), Крысціян Дыёр (Christian Dior), Вільям Боінг (The Boeing Company), Уільям Проктэр і Джэймс Гэмбл (Procter & Gamble Co.), Дональд Дуглас (Douglas Aircraft), Джон Дзір (Deere & Company), Уільям Харлі і Ёільям Дэвідсан (Harley-Davidson Motor Company), Дэвід Б'юік (Buick), Уолтар Бэнтлі (Bentley&Bentley Ltd), Роберт Бош (Robert Bosch GmbH), Фукуза Івасакі (Iwasaki Sangyo Group), Дэвід Огілві (Ogilvy & Mather, Ogilvy PR), Леві Страус (Levi Strauss & Co), Іў Рашэ (Yves Rocher), Айзек Зінгер (Singer Corporation), Кінг

Камізіэлька (The Gillette Company), СЫМОН Дзюпон (S.T. Dupont), Джон і Гарацый Доджы (Dodge), Торакушу Ямаха (Yamaha Corporation), браты (Карла, Біндо, Альф'еры, Марыё, Этторе і Эрнэста) Мазераці (Maserati S.p.A.), Фрыдрых Баер (Bayer AG), Конрад Хілтан , Чарльз Мэрыл і Эдмунд Лінч (Merrill Lynch), Этара Бугаці (Bugatti), браты (Роберт, Джэймс і Эдвард) Джонсаны (Johnson & Johnson), браты (П'ера, Луі і Жака) Карцье (Cartier), Генры Нэстле (Nestle), Джордж Паркер (Parker), Чарльз і Морыс Саатчы (Saatchi & Saatchi), Мэры Кэй Эш (Mary Kay Cosmetics), Лінус Торсвальдс (Linux), Джэймс Пакард і Джодж Вэйс (Packard), Ларс Магнус Эрыксан (Ericsson), Карл (Carl Zeiss AG), Кельвін Кляйн (Calvin Klein, Ltd), Х'юга Фердынанд Бос (Hugo Boss AG), Гучыя Гучы (Gucci), Чарльз Эрхарт і Чарльз Пфайзер (Pfizer, Inc), Даменіка Дольчэ і Стэфана Габ), Кенза Такада (Kenzo), Джон Кімберлі і Чарльз Кларк (Kimberly-Clark Corporation), Яўген Касперскі (Лабараторыя Касперскага), Іў Анры Донат Мацье Сэн-Ларан (Yves Saint Laurent), Шарль Фелісьен і Шарль Эміль Ціса (Філіп Цэптэр (Zepher International), Фрыц Хенкель (Henkel AG & Co. KGaA), Макс Люшэр (Max Lusher), Томас Джонстан Ліптан (Lipton), Іцхак Адызэс (Adizes Institute), браты (Гары, Альберт, Сэм і Джэк) Уорнеры (Warner Bros. Enterta) Мэрсэдэс Елінэк (Mercedes Jellinek), Стэфана Рычы (Stefano Ricci), Герард і Антон Філіпсы (Royal Philips Electronics), Эстэ Лаўдэр (Estee Lauder Companies), Нікалас Вудман (Woodman Labs), Крысціян Лакруа (Christian Lacro Dominguez), Альберта Ферэці (Alberta

Ferretti), Алесандра дэль Аква (Alessandro Dell'Acqua), Сальваторэ Ферагама (Salvatore Ferragamo), Хельмут Ланг (Helmut Lang), Аляксандр Маккуін (Alexander McQueen), браты (Джозеф Васі), Джымі Балдзініні (Baldinini), Цьеры Эрмес (Hermes), Гвен Стэфані (Gwen Stefani), Сільвія Фэндзі (Fendi), Дантэ Труссардзі (Trussardi), Том Форд (Tom Ford), Філіп Плейн (Philipp Plein), Марк Джэйкас (Marc Jacobs), Луі Віттан (Louis Vuitton), Кендза Такада (Kenzo), Сяргей і Кіра Пласцініна (Kira Plastinina), Джэсіка Сімпсан (Jessica Simpson), Ізабэль Маран (Isabel Marant), Кайлі Міноўт (Kylie Minogue), (Patek Philippe S.A.), Франка Москіна (Moschino), Разіта і Атавіа Місоні (Missoni), Майкл Корс (Michael Kors), Джыма Этра (Etro), Адэль і Эдурада Фэндзі (Fendi), Жанфранка Ферэ (Gianfranco Ferré), Юбер дэ Жываншы (Givenchy), браты (Поль і Морыс) Марсіяна (GUESS by Marciano), Жан Поль Гацье (Jean Paul Gaultier), Джон Гальяна (John Galliano), Карэн Мілен (Karen Millen), Карл Лагерфельд (Karl Lagerfeld), Сэрджыя Росі (Sergio Rossi), Сям'я Мэучы (Meucci), Луі Вітон (Louis Vuitton), Эрменеджыльда Зенья (Zegna), Эміліо Пучы (Emilio Pucci), Эдуард Хоер (Tag Heuer), Томі Хілфігер (Tommy Hilfiger).), Жан-Марк Вашэрані і Франсуа Канстантан (Vacheron Constantin), Вера Вонг (Vera Wang), Валянцін Юдашкін (Valentin Yudashkin), Вячаслаў Зайцаў (Дом Моды Вячаслава Зайцава), Даша Гаўзер (Dasha Gauser), Адам Ліпс (Adam Lipp Эрве Леру (Herve Leger), Хілары Даф (Hilary Duff), Элі Сааб (Elie Saab), Эмануэль Унгара (Emanuel Ungaro), Пол Сміт (Paul Smith), П'ер Герлен

(Guerlain), Донна Каран (Donna Karan), Дэвід Бэкхэм (David Beckham), Крысціна Марыя Агілера (Christina Aguilera), Крысціян Лабутэн (Christian Louboutin), Селін Дыён (Celine Dion), Караліна Эрэра (Carolina Herrera), Брытні Спірс (Britney Spears), Сатырыяс Булгар Раберта Брачыяліні (Roberto Braccialini), Карл і Фрыц Баллі (Bally), Джымі Балдзініні (Baldinini), Ісей Міяке (Issey Miyake), Джэніфер Лопес (Jennifer Lopez), Ніна Рычы (Nina Ricci), Пака Рабан (Paco Rabanne) Люіс Ціфані (Tiffany & Co), П'ер Кардэн (Pierre Cardin), Валянціна Гаравані (Valentino), Марыё Прада (Fratelli Prada), Франдс Енсэн (Frands Jensen), Цьеры Мюглер (Thierry Mugler), Уільям і Герберт Гуверы (Hoover Company), Фрыдрых Круп (Krupp AG), Уільям Рыглі (Wrigley Company), Форэст Марс (Mars), Карл Густаў і Генрыета Фелікс (Felix-Solingen), Чарльз Пфайзер (Pfizer), Рычард і Морыс Макдональдсы (McDonald's), Джордж Артыс, Бенні Падані (Padani).

Але не толькі прадпрымальнікі, вынаходнікі і бізнесмены могуць увекавечыць свае прозвішчы ў сусветна вядомых брэндах. Гэта могуць зрабіць і навукоўцы, першаадкрывальнікі, дзеячы культуры і мастацтва. Напрыклад, вось імёны тых навукоўцаў, прозвішчамі, якіх названы фізічныя велічыні: Ісак Ньютан, Андрэ Мары Ампер, Джэймс Джоўль, Нікола Тэсла, Барон Кельвін, Генрыха Герц, Джэймс Уат (Ват), Блез Паскаль, Шарль Кулон, Алесандра Вольт, Георг Сімон Ом, Вільгельм Эдуард Вэбер, Джозэф Генры, Вернер фон Сіменс, Антуан Анры Бекерэль, Льюіс Грэй, Рольф Зіверт, Аляксандр Бэл, Майкл Фарадэй,

Вільгельм Конрад Рэнтген, Энрыка Фермі, Андэрс Ангстрэм, Андэрс Цэльсіль, Дж. , Вэбера, Эрнэст Рэзерфорд, Ёган Генрых Ламберт, Лоранд Этвеш, Олівер Смут, Джозэф Савар, Карл Фрыдрых Гаўс, Агнер Кларуп Эрланг, Габрыель Фарэнгейт, Ганс Хрысціян Эрстэд, Зіверт, Карл Янскі, Льюіс Грэй, Непер, Джордж Габрыэль Стокс, Жан Луі Мары Пуазейль.

А ў гонар гэтых навукоўцаў названы наступныя хімічныя элементы: Гадаліній (Gd) – у гонар фінскага хіміка Юхана Гадаліна. Кюрый (Cm) – у гонар французскага навукоўца, фізіка П'ера Кюры. Эйнштэйні (Es) – у гонар нямецкага фізіка Альберта Эйнштэйна. Фермій (Fm) – у гонар фізіка-італьянца з Амерыкі Энрыка Фермі. Мендзялеві (Md) – у гонар знакамітага рускага хіміка, аўтара Перыядычнай сістэмы хімічных элементаў Дзмітрыя Іванавіча Мендзялеева. Нобелій (No) – у гонар шведскага вучонага Альфрэда Нобеля (назва спрэчна, маюцца і іншыя версіі паходжання слова "нобелій"). Лоўрэнсій (Lr) – у гонар амерыканскага фізіка Эрнэста Арланда Лоўрэнса. Рэзерфардый (Rf) – у гонар брытанскага фізіка новазеландскага паходжання Эрнэста Рэзерфарда.

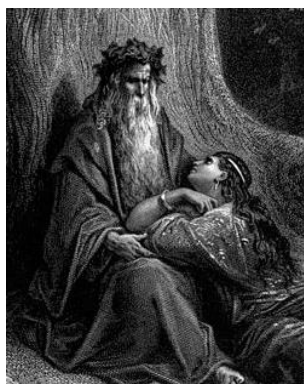
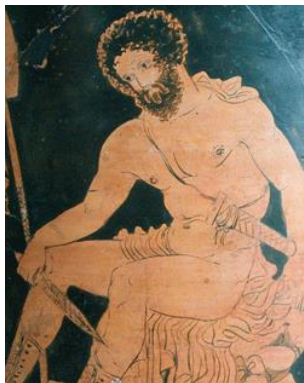
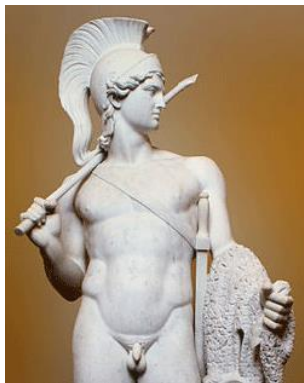
Сібаргій (Sg) – у гонар амерыканскага фізіка Глена Сібарга. Борый (Bh) – у гонар дацкага вучонага, фізіка Нільса Бора. Мэйтнэр (Mt) – у гонар аўстрыйскага фізіка Лізы Мэйтнэр. Дакладней – Лізе Майтнер. Рэнтген (Rg) – у гонар нямецкага фізіка Вільгельма Конрада Рэнтгена. Правільней – Рэнтгена.

Каперніцый (Сп) – у гонар польскага астранома Мікалая Каперніка.

Можна бясконца працягваць пералічваць прозвішчы вялікіх лідэраў, імёнамі якіх названы тэорыі, канцэпцыі, геаграфічныя аб'екты, зоркі, вуліцы, інстытуты і гэтак далей. Усё гэта прозвішчы лідэраў-брэндаў.

Але яшчэ большую ролю ў развіцці сучаснай чалавечай цывілізацыі адыгралі лідэры-тэндэ – тыя індывіды, якія сваёй актыўнай дзейнасцю спарадзілі новую тэндэнцыю ў развіцці, узялі прынцыпова новую хвалю ў эвалюцыі, унеслі ў жыццё чалавецтваў свежы прагрэсіўны струмень. Імёны якіх вядомых і не вельмі асоб можна прывесці ў якасці прыкладаў лідэраў-тэндэў. Пажадана, вядома, станоўчых. Па-першае, гэта ўсе тыя, хто прыходзіў на Зямлю, каб даць людзям новыя светлыя Вучэнні (Агасцьяр, Крышна, Буда, Лао Цзы, Заратустра, Піфагор, Майсей, Ісус, Мухамед, Бабаджы). Па-другое, гэта ўсе тыя гуманісты і асветнікі, хто стараўся аблегчыць пакуты людзей, рэфармаваць грамадскія адносіны і сацыяльныя інстытуты (Платон, Арыстоцель, Марцін Лютар, Ян Коменскі, Франчэска Петрарка, Джавані Бакаччо, Піка Дэла Мірандола, Тамаза Кампанела, Якаб Бёме, Томас Мор, Фрэнсіс Бэкан).

Па-трэцяе, гэта адкрывальнікі новых ведаў і вынаходнікі новых спосабаў паляпшэнняў у самых розных відах чалавечага жыцця і дзейнасці. І прозвішчы гэтых лідэраў-тэндэў проста не злічыць. У іх шэрагах можа аказацца і ваша імя. Нішто гэтаму не замінае... Задумайцеся, калі ласка, над гэтым!

У нашай галерэі лідэрскай славы (гл. злева направа і зверху ўніз) выявы і партрэты такіх дзіўных легендарных і нават міфалагічных лідэраў-герояў, як: Геракл, Язон, Адысей, Атлант, Одзін, Ілля Мурамец, Мерлін, Кароль Артур, Мікула Селяніновіч.

VS-лідэрства ці ўсведаміце розніцу

Знешні лоск	VS	Унутраны стрыжань
Імідж	VS	Аўтарытэт
Стыль	VS	Сіла, моц
Подпарадкаваня	VS	Падапечныя
Personal	VS	People
Спасенне тушы	VS	Спасенне душы
«Власть (владствовать)»	VS	Улада (уладзіць)
Наказ (павяленне)	VS	Дазвол (пазваленне)
Арганізацыя	VS	Аргазмацыя
Пробаваць	VS	Рабіць
Прымальна	VS	Правільна
Мега-ідэі	VS	Мета-ідэі
Лідэр, які ўгаворвае іншых ісці за ім	VS	Лідэр, які ўгаворваецца іншымі весці іх наперад
Самазванец, выскачка	VS	Абраны, давераны
Багачы	VS	Багатыры
Славянская цывілізацыя	VS	Слаўная культура
Супрацоўнікі	VS	Паплечнікі

2 тыпы лідэрства

Браян Трэйсі ў сваёй кнізе «100 абсалютных законаў поспеху ў бізнэсе» [1.75] вылучае два тыпы лідэраў:

1. **Трансфармацыйны лідэр** альбо лідэр-пераўтваральнік. Гэты лідэр пракладвае новыя шляхі, з'яўляецца летуценнікам і празорцам. Гэтыя якасці лідэра матывуюць, натхняюць

людзей на дзеянні далёка за гранню таго ўзроўню, на якім яны дзейнічалі раней.

- Транзакцыйны лідэр** або лідэр-рэалізатар, з'яўляецца найбольш важным і фундаментальным. Лідэр-рэалізатар дабіваецца вынікаў з дапамогай арганізацыі працы іншых людзей.

3 гуны лідэрства

Са старажытнай ведыйскай культуры да нас дайшлі веды аб трох сілах матэрыяльнай прыроды або аб гунах, якія праяўляюцца ў матэрыяльным сусвеце і ўплываюць на нас і на ўсё вакол нас. І ад таго, правадніком якіх сіл з'яўляецца лідэр, можна казаць аб лідэрстве ў той ці іншай з трох гун матэрыяльнай прыроды:

Тамас-лідэрства (гуна невуцтва або інэрцыі)	Раджас-лідэрства (гуна страсці або энергіі)	Саттва-лідэрства (гуна дабырні ці гармоніі)
Быць адзіным сярод слабых і дурных, а астатніх моцных і вартых знішчыць.	Быць першым сярод моцных і роўных і абыходзіць іх у барацьбе і спаборніцтве, весці іншых за сабой.	Быць роўным сярод лепшых і дапамагаць іншым станавіцца ўсё лепшымі і лепшымі.
Знішчыць не толькі ворагаў, але і сяброў...	Перасягнуць усіх сваіх і супернікаў, і сяброў...	Нават злейшых ворагаў ператварыць у сяброў...
Гвалт, насілле	(Звыш) Намаганні	Без намаганняў
Вайна, варожасць	Барацьба, канкурэнцыя	Мір, сяброўства, супраца
Саперніцтва	Спаборніцтва	Супрацоўніцтва
Усе ворагі	Усе канкурэнты	Усе партнеры

Дыктатура, тэрор, тыранія, дэспатыя, гэта значыць улада аднаго "дэмана".	Лібералізм, дэмакратыя, гэта значыць улада народа, мас (часам, цёмнага натоўпу).	Улада наймудрэйшых, самых годных і здольных весці да росквіту.
Захоп і перадача ўлады ў спадчыну.	Кіраўніка выбіраюць тыя, хто часта не нічога не разумее ў яго справах.	Кіраўніка выбіраюць і прызначаюць мудрыя і праніклівыя.
Улада захопліваецца сілай і незаконна.	Улада знаходзіцца законным шляхам.	Улада прыходзіць сама (людзі просяць узначаліць іх).
Такі «лідэр» абсалютна ўсё «падмінае» пад сябе, баючыся страціць кантроль.	Такі лідэр займаецца толькі важнымі справамі, а астатнія дэлегуе.	Такі лідэр робіць свой удзел непатрэбным, каб усё працавала без яго.
Апрычніна: засілле сілавых ведамстваў і спецыяльных службаў.	Гандаль: множацца банкі, фірмы, біржы і спекулянты.	Творчасць: росквіт адукацыі, навук, мастацтваў і культуры, асветы.
Усіх забіць, "задушыць".	Усіх абгуляць, абысці.	Усіх любіць, надарыць.
Знішчыць ворага	Перамагчы суперніка	Ворага ператварыць у сябра
Архіпелаг «ГУЛАГ»	Даўнтаўн / Дзелавы цэнтр	Храм Чалавецтва
Такі «лідэр» гоніць людзей наперадзе сябе (заград. атрады).	Такі лідэр вядзе людзей за сабой завабліваючы іх прынадай.	Людзей да такога лідэра прыцягвае чысты духоўны магнетызм.
Пуга / пагрозы	Пернік / «замануха»	Свет / любоў
Рэпрэсіі	Матывацыя	Натхненне

Лідэрства любой цаной (у што б не стала, усе сродкі добрыя).	Сувымярэнне ахвяр і вынікаў, забеспячэнне разумнасці і эфектыўнасці.	Лідэрства без не толькі празмерных, але часта нават наогул без намаганняў, само па сабе, натуральным і гарманічным чынам.
Страх / Ступар	Запал / Мітусня	Счасця / Спокой
Толькі "зло": негатыўная карма.	Дабро і зло: і добрая, і дрэнная карма.	Усё на дабро: толькі пазітыўная карма.
Таталітарызм: засілле кантралюючых органаў, сілавых і спецслужбаў.	Дзікі капіталізм: вакол толькі бізнэс, камерцыя, грошы, матэрыялізм.	Духоўны сацыялізм: культываванне вышэйшых пазачасавых каштоўнасцей.
Экспрапрыяцыя (захапіць, адабраць і падзяліць).	Прадпрымальніцтва (стварыць і прымножыць)	Дабрачыннасць (узбагачацца творачы дабро)
Падаўленне прыватнай ініцыятывы.	Заахвочванне прыватнай ініцыятывы.	Заахвочванні калектыўнай творчасці.
«Вакол ворагі»!	«Вакол канкурэнты»!	«Мы ўсе адзіныя»!
Унутраная агрэсія і знешняя пасіўнасць!	Унутраная "агрэсія" і знешняя ініцыятыва!	Унутраны спакой і знешняя актыўнасць!
Разбурэнне нават таго, што яшчэ можа паслужыць.	Стварэнне чагосьці новага і лепшага.	Захаванне міру і падтрыманне гармоніі.
«Расстраляць»!	«Узагародзіць»!	«Адухавіць»!
Такі лідэр атачае сябе вернымі і адданымі яму падхалімамі.	Такі лідэр наймае самых здольных і таленавітых асоб.	Такі лідэр прыцягвае сваім магнетызмам светлых і вялікіх душ.

<p>Моцнай сістэма пад кіраваннем такога лідэра ўвогуле не можа стаць. Такая сістэма можа зрабіць толькі моцны кароткачасовы скачок, патраціўшы на яго неабгрунтавана шмат рэсурсаў і падарваўшы сілы для далейшага развіцця.</p>	<p>Моцнай такая сістэма можа стаць дзякуючы эфектыўнаму эканамічнаму развіццю. І гэта можа працягвацца даволі працяглы час, але ўсё ж у ёй рана ці позна назапасяцца супярэчнасці, якія разбураюць гэтую сістэму.</p>	<p>Моцнай такая сістэма становіцца за кошт сваёй маральна-этычнай і духоўнай сілы. І такая сістэма становіцца пасапраўднаму непераможнай.</p>
<p>Часовы "Дагавор" заключаецца для таго, каб падмануць партнёра.</p>	<p>Паводзіць сябе сумленна і дакладна выконвае ўмовы дамоўленасцей.</p>	<p>Паступае, па сумленні, заўсёды і нават без дамоў і кантрактаў.</p>
<p>Прыклады: Гітлер, Мусаліні, Нерон, Калігула, Іван Грозны, Чынгісхан, Ленін, Сталін</p>	<p>Прыклады: Генры Форд, Лі Куан Ю, Джэк Уэлч, Марвін Баўер</p>	<p>Прыклады: Марк Аўрэлій, Махатма Гандзі, Шрыла Прабхупада, Ёгананда Парамахамса</p>

Пераход з двух першых прыступак невуцтва і страсці (тама- і раджа-гуны) на трэцюю прыступку дабрыні (саттва-гуну) – гэта эвалюцыйная задача кожнага лідэра, можна сказаць, што гэта адно з яго ўніверсальных прызначэнняў. З трэцяй прыступкі можна таксама рухацца далей, але гэта ўжо зусім іншая гісторыя, якой у далейшым будуць прысвечаны іншыя кнігі.

Як развіваць свае якасці трансфармацыйнага лідэрства?

Хілары Оўэн, Вікі Ходжсан і Найджэл Газзард у кнізе «Прызванне – лідэр. Поўнае кіраўніцтва па эфектыўным лідэрстве» [1.74] сцвярджаюць, што каб развіваць свае навыкі трансфармацыйнага лідэрства неабходна:

- Даследаваць, вывучаць усё, што акружае нас.
- Быць адкрытым для новай інфармацыі.
- Кінуць выклік існуючаму парадку рэчаў і замяніць яго новым мысленнем і новым успрыманнем свету.
- Наважвацца ўкараняць новыя ідэі.
- Вучыцца на сваіх памылках і няўдачах, пры гэтым увесь час працягваючы навучанне.

Стратэгічнае лідэрства

Лідэрства – адзін з самых найважнейшых фактараў развіцця ў абсалютна любой сферы. Але сёння мала проста лідэрства. Свет сёння мае вострую патрэбу ў стратэгічным лідэрстве. Бенгт Карлоф і Свен Седэрберг у сваёй кнізе «Выклік лідэраў» [1.29] вызначаюць стратэгічнае лідэрства як:

1. Здольнасць ахапіць перспектыву і распазнаваць заканамернасці падчас падзей.
2. Здольнасць выяўляць неабходнасць перамен, якія тычацца, як кантэксту, так і зместу ўсёй арганізацыйнай дзейнасці.
3. Здольнасць распрацаваць стратэгію, планы і праграмы ажыццяўлення працэсу перамен.

4. Здольнасць навучаць мастацтву перамен і забяспечваць іх сродкамі.
5. Здольнасць мабілізаваць энергію людзей, выкарыстоўваючы перакананне, прыёмы лідэрства і навучанне для ажыццяўлення перамен у арганізацыі.

Выдатна, што гэта зробіць іншы

Манфрэд Геллерт і Клаўс Новак у кнізе «Усё аб камандаўтварэнні: кіраўніцтва для трэнераў» [1.32] тлумачаць, што таемнае жаданне асобных асоб атрымаць з каманды выгаду, прымушаючы іншых працаваць замест сябе, падрывае любую камандную працу. Запазычанае з ангельскага слова «Team» – «каманда» – немцы жартаўліва расшыфроўваюць наступным чынам: «Toll, ein anderer macht's», што ў даслоўным перакладзе азначае: «Выдатна, што гэта зробіць іншы».

Прынцыпы лідэрства Марвіна Бауэра

Элізабэт Эдэршайм у сваёй кнізе «Марвін Бауэр, заснавальнік McKinsey & Company. Стратэгія, лідэрства, стварэнне кіраўніцкага кансалтынгу» [2.6] вылучае наступныя найважнейшыя прынцыпы найвялікшага кансультанта XX стагоддзя:

- У першую чаргу клапаціцца аб інтарэсах кліента і аб працы.
- Быць паслядоўным і адкрытым для новых ідэй.

- Вырашаць праблемы, грунтуючыся на фактах і на тым, што адбываецца «на перадавой».
- Разглядаць праблемы і рашэнні як элементы цэласнай канцэпцыі, якая служыць асновай для тэрміновых дзеянняў.
- Натхняць людзей і патрабаваць ад іх максімальнага выніку.
- Пастаянна нагадваць супрацоўнікам аб базавых каштоўнасцях кампаніі і быць упэўненымі ў тым, што яны іх разумеюць, падзяляюць і рэалізуюць на практыцы.

Маральнае лідэрства

Аляксандр Дыянін-Хавард у сваёй кнізе «Маральнае лідэрства. Шлях фармавання асобы» [1.43], апублікаванай ў 2008 годзе, выклаў сваё разуменне лідэрства. Яно заключаецца ў наступным [1.44]:

1. Сапраўднае лідэрства грунтуецца на сапраўднай антрапалогіі, г. зн. на дакладным уяўленні пра чалавека. Такое ўяўленне павінна ўключаць у сябе арэталогію – навуку аб цнотах, – інакш яно будзе няслушным. Дабрадзейнасць – гэта высакародная звычка розуму, волі і сэрца, якая дазваляе чалавеку дасягнуць асабістай дасканаласці і асабістай эфектыўнасці. Казаць пра лідэрства – значыць казаць пра дабрэдзейнасць, таму што, па-першае, дабрэдзейнасць спараджае давер, без якога лідэрства проста немагчыма; а па-другое, дабрэдзейнасць – гэта дынамічная сіла, якая

павялічвае здольнасць лідэра да дзеяння; аб гэтым сведчыць першапачатковае значэнне лацінскага слова *virtus* (цнота) – энергія. Дабрадзейнасць дазваляе лідэру рабіць тое, што мы ад яго чакаем.

2. Вялікадушнасць і пакора, якія з'яўляюцца галоўным чынам цнотамі сэрца – гэта сутнасць лідэрства. Вялікадушша (грэч. мегалапсіхія) – гэта звычка імкнуцца да вялікіх мэт. Веліч лідэра ў яго марах, бачанні і пачуцці місіі; у яго здольнасці кідаць выклік самому сабе і тым, хто побач з ім. Пакора – гэта звычка служыць. Лідэры прыцягваюць, а не падштурхоўваюць; вучаць, а не загадваюць; натхняюць, а не распякаюць. Такім чынам, лідэрства – гэта не столькі праява ўлады над іншымі, колькі здольнасць даць іншым магчымасць праявіць сябе. У гэтым сэнсе лідэр заўсёды з'яўляецца настаўнікам і бацькам (ці маці). Паслядоўнікі лідэра – гэта людзі, якім ён служыць. Вялікадушша і пакора – гэта спецыфічныя дабрэдзейнасці лідэра; разам яны складаюць сутнасць лідэрства.
3. Цноты разважлівасці, справядлівасці, мужнасці і самавалодання, якія з'яўляюцца, у асноўным, дабрэдзейнасцямі розуму і волі, – гэта фундаментальныя асновы лідэрства. Напрыклад, разважлівасць дапамагае прымаць правільныя рашэнні; мужнасць дапамагае трымацца абранага курса і не паддавацца розным ціскам звонку; самавалоданне дапамагае падпарадкоўваць эмоцыі (запал) духу і ўкласці іх жыццёвую энергію ў

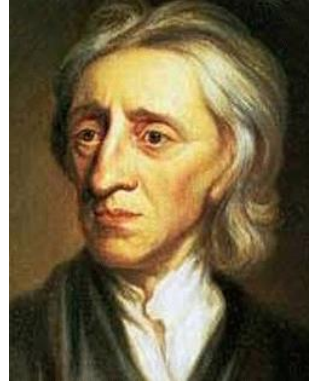
выкананне нашай місіі; справядлівасць дазваляе аддаваць кожнаму сваё. Гэтыя чатыры дабрадзейнасці складаюць не сутнасць лідэрства, а яго падмурак. Без іх лідэрства немагчымае.

4. Паколькі дабрадзейнасць – гэта звычка, якая набываецца праз практыку, мы можам сцвярджаць: лідэрамі не нараджаюцца – імі становяцца. Лідэрства – гэта ўласцівасць характару (цноты, свабоды, росту), а не тэмпераменту (біялогіі, дэтэрмінізму, стагнацыі). Тэмперамент можа садзейнічаць фарміраванню адных цнотаў і перашкаджаць развіццю іншых; але, калі спеюць дабрадзейнасці, яны накладваюць на тэмперамент адбітак характару, так што тэмперамент ужо не пануе над намі. Тэмперамент зусім не перашкаджае лідэрству; лідэрству перашкаджае недахоп характару, ён пазбаўляе нас маральнай энергіі і свабоды.
5. Лідэры не кіруюць людзьмі шляхам ажыццяўлення «potestas», ці ўлады, унутрана уласцівай іх становішчу. Яны кіруюць з дапамогай «auctoritas» – аўтарытэту, які вынікае з характару. Тыя, каму не хапае сапраўднага аўтарытэту, і хто паддаецца спакусе ўвесь час ажыццяўляць прамыя ўладныя дзеянні, з'яўляюцца лідэрамі толькі па назве. Гэта заганнае кола: нізкі ўзровень аўтарытэту вядзе да злоўжывання ўладай і, як следства, да далейшага разбурэння аўтарытэту. На шляху да сапраўднага лідэрства ўстае сцяна. Лідэрства не звязана з займаным пастом, лідэр –

- гэта не бос. У любым становішчы чалавек можа быць лідэрам, калі ён валодае аўтарытэтам.
6. Розум, воля і сэрца дазваляюць нам рабіць тры рэчы, істотныя для ўзрастання ў дабрадзейнасці: 1) сузіраць дабрадзейнасць, каб навучыцца бачыць яе ўнутраную прыгажосць і моцна жадаць яе (функцыя сэрца); 2) выхаваць у сабе звычку дзейнічаць дабрадзейна (функцыя волі); 3) практыкавацца ва ўсіх цнотах адначасова, надаючы асаблівую ўвагу разважлівасці (функцыя розуму), якая з'яўляецца кіраўніком усіх цнотаў.
 7. Праз цноты лідэры дасягаюць сталасці ў сваіх меркаваннях, эмоцыях і ўчынках. Беспамылковыя прыкметы сталасці – гэта ўпэўненасць у сабе і паслядоўнасць у дзеяннях, псіхалагічная раўнавага, ўраўнаважанасць, радасць і аптымізм, натуральнасць, пачуццё свабоды і адказнасці, стан унутранага свету. Лідэры не скептычныя і не цынічныя, яны – рэалісты. Рэалізм – гэта здольнасць захаваць высакародныя імкненні душы, нават калі чалавек аблытаны ўласнымі слабасцямі. Рэаліст не паддаецца слабасцям, ён пераўзыходзіць іх, заўсёды практыкуючыся ў дабрадзейнасцях.
 8. Лідэры адпрэчваюць утылітарны падыход да дабрадзейнасці. Дабрадзейнасць не з'яўляецца для іх нечым, што яны практыкуюць проста для таго, каб стаць эфектыўнымі людзьмі, хаця жадаць гэтага – таксама добра. Яны практыкуюць цноту перш за ўсё для таго, каб самім стаць лепш.

Эфектыўнасць – усяго толькі адзін са шматлікіх пладоў дабрадзейнасці.

9. Лідэры захоўваюць этыку, заснаваную на цнотце, у большай меры, чым этыку, заснаваную на правілах. Этыка цноты не адмаўляе неабходнасці правілаў, але настойвае на тым, што яны не могуць быць найвышэйшым абгрунтаваннем этыкі. Правілы павінны служыць дабрадзейнасці. Гэта – належны парадак рэчаў. Дабрадзейнасць, у адрозненне ад правілаў, заўсёды мае арыгінальны, творчы і шматгранны характар.
10. Практыка спецыфічна хрысціянскіх цнотаў веры, надзеі і любові аказвае вялікі ўплыў на лідэрства. Гэтыя звышпрыродныя цноты ўмацоўваюць і пераўтвараюць прыродныя цноты велікадушнасці і пакоры, якія складаюць сутнасць лідэрства, і прыродныя цноты разважлівасці, мужнасці, самавалодання і справядлівасці, якія складаюць яго падмурак. Таму ні адна праца аб лідэрстве не можа быць поўнай без згадвання звышпрыродных дабрадзейнасцяў.

У нашай галерэі лідэрскай славы (гл. злева направа і зверху ўніз) партрэты такіх дзіўных лідэраў-рэфарматараў мінулага, як: Кабір, Джавані Бакаччо, Джон Лок, Томас Мор, Тамаза Кампанела, Франчэска Петрарка, Роджэр Бэкан, Фрэнсіс Бэкан, Піка Дэла Мірандола.

4 грані піраміды лідэрства

Рэндал Кросбі ў сваёй аўдыёкнізе «Геаметрыя лідэрства. Аксіёмы эфектыўнага лідэрства ў любой сітуацыі» [1.62] даказвае, што піраміда лідэрства, на версе якой, звычайна бывае толькі 20% таленавітых людзей, павінна быць перавернута такім чынам, каб на яе вяршыні аказалася ўсё 80 працэнтаў талентаў. І вось чатыры грані перавернутаі піраміды лідэрства, паводле Р. Кросбі [1.62]:

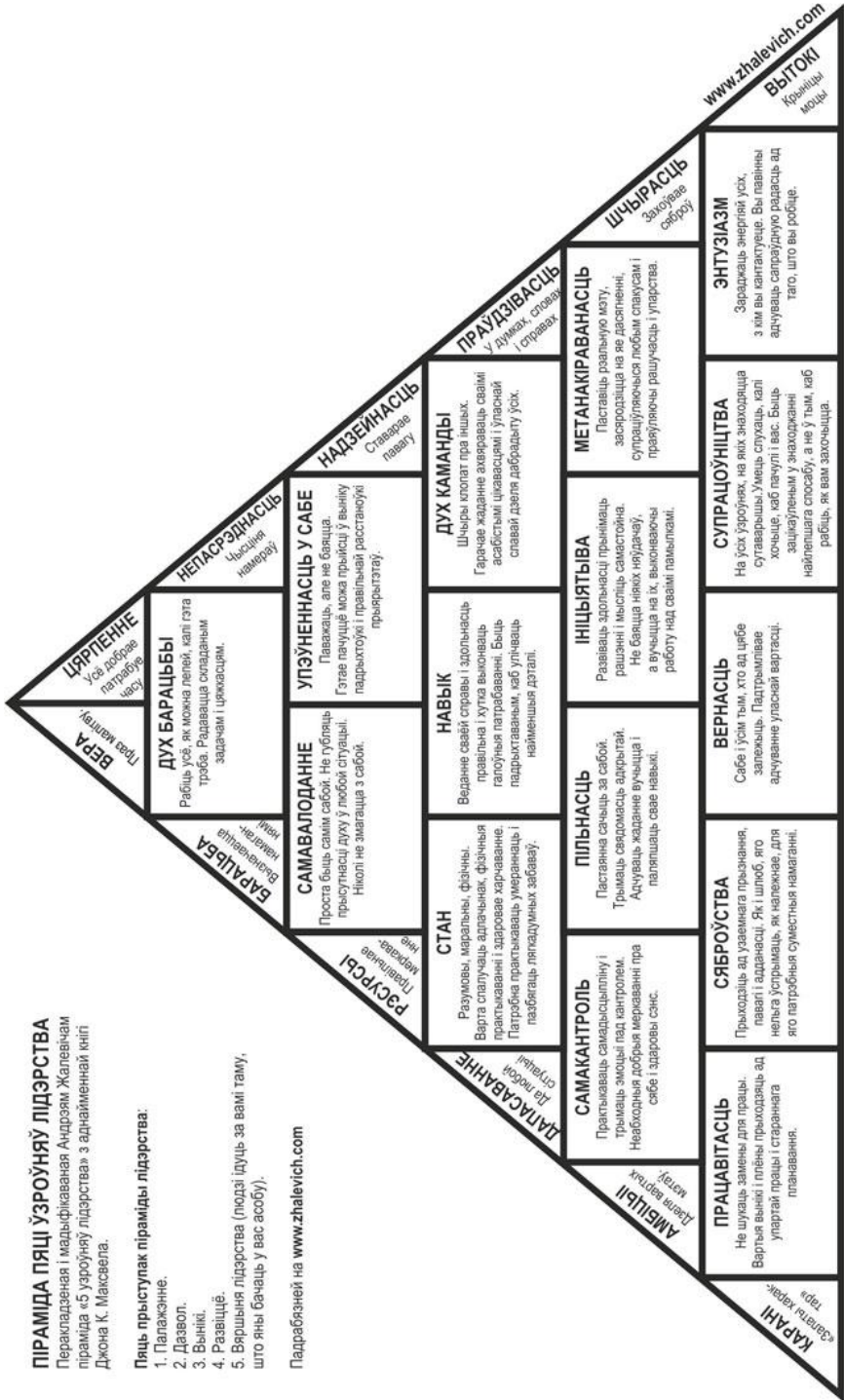
- **Грань 1:** Умовы. Навакольнае (эканамічнае, сацыяльнае, прыроднае, палітычнае) асяроддзе. Атмасфера. Магчымасці.
- **Грань 2:** Актывы. Капітал лідэра. Рэсурсы. Інфармацыя. Камунікацыі. Веды. Людзі. Адносіны. Парады. Утоення каштоўнасці.
- **Грань 3:** Фокус. Канцэнтрацыя. Спецыялізацыя. Бачанне. Місія. Стратэгія. Мэты. Задачы. Дэкларацыя. Арыенціры.
- **Грань 4:** Характар. Давер. Стрыжань. Каштоўнасці. Высакароднасць. Гонар. Сумленнасць. Гнуткасць. Уменне змяняцца. Упэўненасць.
- **Грань 5:** Падстава. Далікатная сіла. Мудрая моц. Пазітыўны ўплыў. Матывацыя і натхненне людзей на вялікія дасягненні.

5 узроўняў лідэрства

Джон К. Максвел у сваёй кнізе «5 узроўняў лідэрства» [1.67] падрабязна апісвае пяць асноўных прыступак на вяршыню лідэрства. Вось гэты прыступкі:

1. **Палажэнне.** Правы, якія прадстаўляюцца пасадай: людзі ідуць за вамі таму, што яны вашыя падначаленыя.
2. **Дазвол.** Узаемаадносінны: людзі ідуць за вамі таму, што яны гэтага жадаюць.
3. **Вынікі.** Прадукцыйнасць: людзі ідуць за вамі таму, што яны бачаць, што вы зрабілі для арганізацыі.
4. **Развіццё.** Культываванне лідэрскіх якасцяў у іншых: людзі ідуць за вамі таму, што яны бачаць, што вы зрабілі асабіста для іх.
5. **Вяршыня лідэрства.** Павага: людзі ідуць за вамі таму, што яны бачаць у вас асобу.

Ніжэй прыведзена ілюстрацыя гэтых пяці прыступак-узроўняў лідэрства з кнігі Джона К. Максвела [1.67] (На сайце www.zhalevich.com гэты малюнак у лепшай якасці для друку!):

4 свабоды Ф. Д. Рузвельта

У сваім штогадовым звароце да Кангрэса «Аб становішчы ў краіне» 6 студзеня 1941 года Франклін Дэлано Рузвельт выступіў са словамі, якія ўвайшлі ў сусветную гісторыю, як гаворка пра «чатыры свабоды», у якой былі абвешчаныя каштоўнасці-свабоды [1.56]:

- **Першая свабода** – свабода слова і свабода выказвання свайго меркавання ў любой частцы свету.
- **Другая свабода** – свабода кожнага чалавека здзяйсняць богаслужэнні па-свойму ў любой частцы свету.
- **Трэцяя свабода** – свабода ад патрэбы, што на больш простае мове азначае эканамічныя дамоўленасці, якія забяспечваюць кожнай краіне здаровае, мірнае жыццё яе народа ў любой частцы свету.
- **Чацвёртая свабода** – свабода ад страху, што на больш простае мове азначае ўсеагульнае скарачэнне ўзбраенняў да такога ўзроўню і такім чынам, пры якіх ні адна краіна не будзе мець магчымасці здзейсніць акт фізічнай агрэсіі супраць свайго суседа ў любой частцы свету.

3 парадоксы лідэрства

Карлін Слоўн і Ліндсі Поллак у кнізе «Разумней, хутчэй, лепш. Стратэгіі эфектыўнага і паспяховага лідэрства» [1.89] распавядаюць пра наступныя парадоксы развіцця і лідэрства:

1. **Парадокс «Разумней»:** каб стаць разумнейшым, трэба перастаць быць экспертам і задаваць больш пытанняў!
2. **Парадокс «Хутчэй»:** каб быць хутчэй, трэба запаволіць тэмп.
3. **Парадокс «Лепш»:** каб стаць лепш, нам трэба перастаць факусавацца на асабістай выгадзе і засяродзіцца на тым, што мы даем арганізацыі, грамадству і свету ў цэлым!

Якія сённы свету патрэбны людзі?

Тэд Энгстрэм у сваёй кнізе «Матывацыя на ўсё жыццё» [1.331] піша, што свету зараз патрэбны людзі...

1. Якіх нельга купіць.
2. Чыё слова свята.
3. Якія шануюць характар вышэй багацця.
4. У якіх ёсць сваё меркаванне і сіла волі.
5. Якія могуць рабіць больш, чым ад іх патрабуюць.
6. Якія не баяцца рызыкаваць.
7. Якія не губляюць сваёй індывідуальнасці ў натоўпе.
8. Якія аднолькава сумленныя і ў вялікім і ў малым.
9. Якія не ідуць на кампрамісы з сумленнем.
10. Чые амбіцыі не абмяжоўваюцца эгаістычнымі жаданнямі.
11. Якія не раўняюцца на іншых.
12. Якія верныя сябрам і ў бядзе, і ў радасці, і ў беднасці, і ў багацці.

13. Якія не вераць, што прагматызм, хітрасць і бязлітаснасць – гэта самыя лепшыя якасці для дасягнення поспеху.
14. Якія не саромеюцца і не баяцца стаяць за праўду, калі яна нікому не падабаецца.
15. Якія могуць сказаць катэгарычнае «Не», калі ўвесь астатні свет кажа: «Так».

Дзесяць правілаў маралі

Выбітны філосаф сучаснасці Дарыю Салас у сваёй кнізе «Мараль XXI-га стагоддзя» [1.356] вывеў свае дзесяць правілаў маралі:

1. Устанавіць прыярытэты асабістых мэт, разумеючы, што першы і асноўны абавязак – гэта самарэалізацыя, паколькі даць нешта каштоўнае свету і людзям можна, толькі стаўшы сапраўдным, завершаным чалавекам.
2. Быць адданым дабру і прысягнуць на вернасць уласнаму духу.
Для таго, каб нашыя ўчынкі былі асэнсаванымі і правільнымі, мы павінны даць непарушную клятву дабру. Без гэтага няправільных учынкаў будзе цэлы спіс, а правільных зусім няшмат.
3. Прызнаць сваю несумленнасць.
Сапраўдная мараль – найвышэйшая навука жыцця, якая дазваляе паступаць сумленна і дае сілу для рэалізацыі сваіх жаданняў у Прыродзе (сумленнасць азначае пастаянную павагу законаў

Прыроды), каб дасягнуць супадзення цела і розуму ў адзінай рэальнасці.

4. Эмацыйна ставіць сябе на месца іншых, навучыцца разумець іх і быць памяркоўнымі.

«Эмпатыя» – гэта псіхалагічны тэрмін, які азначае здольнасць стаць на месца іншага чалавека і падзяліць з ім яго пачуцці. Яна дазваляе зразумець эмацыйнае жыццё іншых людзей, без чаго немагчыма дасягнуць плённых і шчаслівых узаемаадносін.

5. Кантраляваць негатыўныя эмоцыі і ўмець «падстаўляць другую шчаку».

Самакантроль – гэта ключ не толькі да дасягнення дабрадзейнасці, але і да поспеху ў самым шырокім сэнсе гэтага слова, паколькі поспех прыходзіць у выніку працяглага намагання, а не шанцавання. Толькі самакантроль дазваляе настойліва працягваць свой шлях, калі іншыя ўжо даўно сышлі з яго, дапамагае не падаць духам, не адчайвацца і не расчароўвацца. Дзякуючы гэтай сіле мы можам атрымаць вышэйшыя якасці і чысціню.

6. Выйсці са сваёй «ментальнай нары», пакінуць яе цесны свет і адкрыць для сябе іншую рэальнасць.

«Ментальная нара» – гэта вузкая канцэптуальная клетка, з якой чалавек глядзіць на свет. Гэта прытулак, у якім ён, таксама, як і жывёлы, хаваецца ад усяго, што яму здаецца пагрозлівым, дзе шукае апраўданні ўласным няўдачам.

7. Развіваць волю і гартаваць характар.

Звычайна людзі «плывуць па плыні» ў чаканні спадарожнага ветра для выканання сваіх жаданняў, спадзеючыся, што раптам павязе, ці просяць дапамогі ў святых. Толькі той, хто рэальна загартаваў сваю волю, можа свабодна і самастойна зрабіць выбар і адмовіцца ад рэчаў малаважных, якія толькі здаюцца патрэбнымі, на карысць найвышэйшага добра, сталага шчасця, панавальнага ў стабільным унутраным свеце.

8. Жыць у гармоніі з Прыродай.

Прырода – гэта Касмічнае разумнае Усё, у якім мы жывем і з якім цесна звязаны, і калі мы сапраўды хочам багатага і шчаслівага жыцця, то павінны паважаць яго законы, у чым і заключаецца глыбокі сэнс маралі.

9. Прытрымлівацца закону справядлівасці ці «эквівалентнай роўнасці».

Гэта азначае паступаць справядліва, незалежна ад асабістых сімпатый ці пераваг, аб'ектыўна паважаць правы блізкага і законы Прыроды, разумеючы, што, калі хочаш нешта атрымаць, спачатку трэба аддаць.

10. Не давяраць першаму ўражанню і прыкладаць намаганні для адкрыцця больш глыбокіх ісцін.

Мараль, якая заклікае да пошуку глыбокіх ісцін, ратуе чалавека ад непазбежнага пачуцця расчаравання і адчуванні пустаты жыцця. І тады не надыдзе сумны момант запозненага ўсведамлення таго, што вас выкарыстоўвалі для чужых мэт і вы былі асуджаныя жыць у пагоні за

недасяжнымі міражамі, мыльнымі бурбалкамі, якія лопаліся, як толькі вы набліжаліся да іх.

Яшчэ некалькі пытанняў для лідэра

- Што вы робіце для ўласнай самаадукацыі?
- Як вы абнаўляеце свой інтэлектуальны і творчы патэнцыял?
- Якія з вашых ведаў атрыманы ўжо больш за 2 гады таму (гэта значыць ужо састарэлі і патрабуюць абнаўлення)?
- Калі вы апошні раз нешта вывучалі і рабілі першы раз?
- Як вы развіваеце свой інтэлект?
- Што вы робіце для ўзвышэння і патанчэння сваіх пачуццяў?
- Ці сілкуеце вы сваю душу? Чым? Яна задаволеная і шчаслівая?
- Чаго вы хочаце дасягнуць у выніку сваёй кар'еры?
- Які вы зробіце наступны крок у сваёй кар'еры?
- Што вы для гэтага робіце?
- Як вы ацэньваеце эфектыўнасць сваёй дзейнасці?
- Як вы павялічваеце якасць сваёй працы?
- Ці прыслухоўваецеся вы да таго, што вам спрабуе сказаць ваша душа?
- Чаго хочацца вашай душы? Што яна ад вас чакае? Чаго патрабуе?
- Якая дзейнасць вам даспадобы?
- Ці ўхваляе ваша душа тое, што вы зараз робіце?

- Ці з'яўляецеся вы душой кампаніі? Ці паднімае вашу прысутнасць настрой у навакольных вас людзей, ці ўсяляеце вы веру і надзею?
- Ці працуеце вы над умацаваннем свайго духу, сваёй духоўнай волі?
- Як і пры якіх абставінах у вас усяляецца дух творчасці?
- Займаючыся якой дзейнасцю, вы знаходзіце натхненне, энтузіязм, душэўны ўздыв і палёт духу?
- Ці заахвочваеца ў вашай арганізацыі іншадумства, эксперымент і ініцыятыва?
- З якімі людзьмі вы хацелі б працаваць у адной камандзе, у адным звязку?
- Якія вашы рысы і ўласцівасці характару перашкаджаюць вам працаваць з людзьмі?
- Ці з'яўляецеся вы тым чалавекам, з якім людзям падабаецца працаваць разам?
- Ці прыцягваеце вы да сябе людзей?
- Якіх людзей, людзей якога ўзроўню, палёту або маштабу мэт вы прыцягваеце да сябе?
- Ці з'яўляецеся вы тым (мёдам ці нектарам), на які, як пчолы злятаюцца таленавітыя людзі?
- Ці адчуваюць усе ўдзельнікі вашай супольнасці сінэргетычны эффект ад іх калектыўнай працы?
- У вашу каманду прыходзяць «гіганты і волаты» (хто лепшы за лідэра і іншых удзельнікаў) або «карлікі і ліліпуты»?

- Ваша каманда паступова становіцца супольнасцю «гігантаў і волатаў» або зборышчам «карлікаў і ліліпутаў»?
- Якімі рысамі і якасцямі, на вашу думку, павінен валодаць лідэр крэатыўнай каманды?
- Ці валодаеце вы гэтымі якасцямі?
- Што вам трэба рабіць, для набыцця якасцей крэатыўнага лідэра?
- Ці не акружылі лідэра лісліўцы і падхалімы?
- Ці пануе ў вашай арганізацыі дух развіцця і наватарства?
- Хто ўзведзены ў вашай арганізацыі на п'едэстал гонару: фінансіст, забеспячэнец ці наватар?
- Прыклад якіх паводзінаў дэманструе кіраўніцтва арганізацыі?
- Як зрабіць так, каб кожны супрацоўнік сам імкнуўся да работы па развіццю арганізацыі?
- Што трэба вам рабіць, каб падняць і захоўваць узровень вашай кваліфікацыі на самым высокім узроўні?
- Ці адчуваецца сінэргетычны эффект ад працы крэатара ў кампаніі ў параўнанні з індывідуальным фрылансінгам?
- Як можна палепшыць тое, што вы зараз робіце?
- Што новага вы можаце прапанаваць сваім спажыўцам?
- Якую каштоўнасць вы павінны ўключыць у прадукт з пункту гледжання кліента?
- Ці пыталіся вы ў сваіх карыстальнікаў, што б яны хацелі палепшыць у тым, што вы ім прапануеце?

- Як, з дапамогай чаго твая функцыі, якія выконвае для спажываўцоў тавар, які вы вырабляеце, можна выконваць лепш, прасцей, танней, іншым чынам, выкарыстоўваючы іншы тавар?
- Ці робіць ваш прадукт кагосьці (акрамя вас) больш шчаслівым?
- Якім чынам тое, што вы зараз робіце можна зрабіць лепш, хутчэй, танней, прасцей, якасней, з меншымі затратамі і выдаткамі?
- Ці рэгулярна вы пытаецеся ў сваіх супрацоўнікаў, як тое, што яны зараз робяць, можна зрабіць яшчэ лепш?
- Ці цікавіцеся вы тым, як вашыя партнёры / канкурэнты працуюць над тым, каб паляпшаць якасць прадукцыі і патаняць працэс яе вырабу?
- Як арганізаваны падобныя працэсы ў самых развітых краінах свету, у самых «крутых» у свеце вытворцаў?
- Як у ідэале можа выглядаць гэты працэс у самым фантастычным ці ўтапічным выглядзе? Як падобныя, падобныя аналагічныя працэсы працякаюць у прыродзе?
- Якой вы бачыце будучыню? Будучыню сваю, сваёй арганізацыі, сваіх супрацоўнікаў, свайго народа?

Яшчэ некалькі цвічэнняў для лідэра

- Знайдзіце ў інтэрнэце дзясяткаў відэа- або аўдыё-курсаў па розных аспектах тэмы, якая вас цікавіць, і вывучыце іх у бліжэйшы час.
- Складзіце ўласную вучэбную праграму для бесперапыннага павышэння сваёй суперкваліфікацыі.
- На працягу аднаго з самых звычайных працоўных дзён паназірайце за сігналамі свайго фізічнага цела. Аб чым яно вас папярэджвае?
- Вылучыце які-небудзь са сваіх працоўных дзён для назіранняў за сваімі пачуццямі і эмоцыямі. Паглыбіцеся ў іх, пажывіце імі хаця б у гэты дзень.
- Заплануйце на працягу ўсяго дня паназіраць за сваімі думкамі. Чаму яны ўзнікаюць, адкуль яны бяруцца?
- Прысвяціце выхадныя дні чытанню і вывучэнню духоўнай і філасофскай літаратуры.
- Вывучыце, як будавалася кар'ера вялікіх крэатараў, паглядзіце фільмы і пачытайце кнігі пра вялікіх мастакоў, вынаходцаў і прадпрымальнікаў.
- Уладкуйце для сябе хаця б адзін дзень інфармацыйнага паста, адключыце тэлефон, сеткавы кабель, WiFi, ні з кім не размаўляйце, нічога не чытайце і не слухайце, толькі любуйцеся прыродай, небам, раслінамі і слухайце ўласную душу.

- Наведайце офісы кампаній і цэхі прадпрыемстваў, дзе пануе дух наватарства і лідэрства. Акуніцеся ў яго і працуйце. Прасякніцеся гэтай культурай.
- Пагутарыце з таленавітымі і неардынарнымі людзьмі і распытайце ў іх, чаму яны сышлі з ранейшай працы? Якімі, на іх думку, якасцямі павінен мець лідэр, каб за ім ішлі людзі. Якіх з гэтых якасцей вам не хапае? Што трэба зрабіць, каб здабыць гэтыя якасці?
- Прааналізуйце, які ў вас быў раней асноўны матыў у зносінах з людзьмі: эксплуатаваць ці дапамагаць людзям?
- Намалюйце схему ілюструючую, якім павінна быць развіццё, з якіх элементаў складацца сістэма развіцця арганізацыі.

Індывідуальныя разважанні металідэра

Падзяліцеся сваімі ўласнымі разважаннямі аб лідэрстве ў нашай Інсайт-групе: [T.me/zhalevich](https://t.me/zhalevich)